SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, sreda, 15. marca 1950

LETO XI., ŠT. 64 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DIN

TRETJI VELIKI PREDVOLIVNI GOVOR MARŠALA TITA

Na velikem volivnem shodu v Drvarju je maršal Tito v uvodu svojega govora naglasil, da je želel kandidirati v drvarskem okraju, kajti čeprav je v naši državi mnogo mest in vasi, v katerih je plamtela ljudska vstaja, je vendarle malo krajev, ki bi bili kakor Drvar od začetka do konca vojne žarišče ljudske vstaje. Potem je nadaljeval:

Tovariši in tovarišice, Drvar je najbolj zgovorna priča naše lastne osvoboditve, Drvar je najboljša priča, da je naše ljudstvo s svojimi lastnimi silami, življenjem in krvjo svojih najboljših sinov prispevalo k svoji osvoboditvi, da se je naša država osvobodila v prvi vrsti z našimi lastnimi silami. Vsi tisti, ki danes govore, da so nas osvobodili in da nismo bili sposobni sami sebe osvoboditi, — nimajo pravice tako govoriti. Od leta 1941 smo napravili vse za osvoboditev naše države, — pa tudi za njihovo borbo, ki so jo tedaj vodili. Dali smo dovolj krvi in žrtev, dovolj človeških življenj za svobodo naše države — in vse to, kar danes govore in delajo, je obrekovanje, neresnica in blatenje naše velike junaške osvobodilne borbe. Tovariši in tovarišice, nikdar jim ne moremo in nočemo pritrditi, da so nas oni osvobodili. Mi smo se osvobodili ... (enodušno odobravanje), ko je bil še Nemec ob zidovih Moskve in na Volgi, borili smo se in smo imeli osvobojeno ozemlje. (Tako je, tako je! Heroj Tito! Tito-Partija!). Toda, čeprav so to skupno borbo, ki smo jo vodili skupaj z narodi Sovjetske zveze, smatrali in morali smatrati kot medsebojno podpiranje, kot vzajemno borbo proti sovražniku, čeprav je ta borba v naši državi pokazala, da smo napravili relativno več kakor kateri koli drug narod na svetu, hočejo danes vendar vse to zanikati in govore, da brez njih — ne bi bilo nas. Pred nekaj leti, tovariši, so popolnoma drugače govorili. Nekoč so govorili, da so narodi Jugoslavije edini v Evropi znotraj tako imenovanega fašističnega novega reda, ki se na vso moč trudijo za splošno stvar zaveznikov in ki so resnični in edini pravi zavezniki narodov, ki so se borili proti nemškim in drugim fašističnim tolpam. Takrat so tako govorili! Govorili so, da je to, ker so imeli znotraj neke fašistične države narodi majhne države toliko smelosti, da so se uprli proti največjemu sovražniku — fašističnemu osvajalcu —, zanje tako moralna podpora kakor velikanska pomoč. Takrat so pravilno govorili, danes pa ne govore prav, tovariši. (Tako je. — Dolgotrajno ploskanje.) Tako je s to zadevo in nič drugače.

Toda oni nam danes ne zanikujejo samo tega, — ne glede na te velikanske žrtve, — marveč še več. V vsakdanjem njihovem pisarjenju, pripovedovanju in klepetanju po radiu lahko slišimo različne neresnice in neumnosti. Na primer, danes že pišejo in govore v moskovskem radiu in v svojih časopisih, da so nam že med vojno ustvarili pogoje za industrializacijo naše države, da so nas med vojno gospodarsko podpirali. Kje ste videli to gospodarsko pomoč, tovariši? (Vzkliki: »Lažejo!«) To, kar ti govore, ni resnica, tovariši in tovarišice, toda vendarle govore. Kaj pa to dokazuje? To dokazuje, da hočejo prav tako, kakor so hoteli znižati na ničlo našo veliko osvobodilno borbo, kot da je ni niti bilo, znižati danes na ničlo našo nadčloveško borbo za zgraditev socializma, da bi lahko potem rekli, da so nam vse to, kar imamo, dali in ustvarili oni. Vse to ni res, vse to je laž — in je sramota, ako se danes kdo upa tako govoriti. (Enodušno odobravanje, ploskanje in vzklikanje Partiji in Titu.)

Komu pa to pripovedujejo in komu je to potrebno, tovariši in tovarišice! Razumljivo je, da nam tega ne morejo dokazati, saj vemo, kdo daje danes svoj prispevek, kdo danes gradi socializem in čigavo pomoč imamo: pomoč imamo v svojih lastnih notranjih silah, naših narodih, naših zavednih ljudeh, ki so se vsi kot en mož oprijeli dela ter se čim bolj potrudili, da bi našo državo dvignili iz zaostalosti, v kateri je. Toda vendar vam bom navedel, čeprav so številke na takih zborovanjih dolgočasne, nekaj primerov, iz katerih boste videli, kako je v resnici s to zadevo.

Moskovski radio je povedal 24. februarja, — to vam bom prebral dobesedno, — da so »jugoslovanski trockistični voditelji dvignili hrup nad bližnjimi tako imenovanimi skupščinskimi volitvami«. Njim so torej naše volitve trn v očesu. Moti jih, da bo naše ljudstvo pri teh volitvah svobodno izreklo svojo besedo, — ali je za napredno socialistično Jugoslavijo ali za odvisno državo. Naše ljudstvo bo povedalo, da je za neodvisno socialistično Jugoslavijo! (Odobravanje.) Nadalje pravijo, da »beograjski voditelji ne skoparijo z obljubami«. Slišite, tovariši in tovarišice, danes imamo voditelje v vseh krajih naše države in poglavitni voditelj je naše ljudstvo. Ako kdo ne velja, ga bo odstranilo ljudstvo, ako pa je dober, ga bo povzdignilo ljudstvo, ne pa kaki posamezniki ali skupina ljudi. Mi nismo nič drugega kakor predstavniki ljudstva, ki izpolnjujejo to, kar naše ljudstvo želi. (Močno odobravanje in vzklikanje: »Narod se pita — hočemo Tita«.) Bodimo logični: Tisti trenutek, ko bi mi, ki smo po volji ljudstva na svojih mestih, napravili nekaj, kar bi bilo proti temu ljudstvu, bi lahko vsakdo na svetu verjel, da bi morali izginiti z mesta, na katerem smo. To ljudstvo, ki je zmoglo ne le strmoglaviti prejšnji režim ter vse korenito spremeniti, temveč tudi okupatorja izgnati iz svoje države, je sposobno tudi vsakega človeka in vsako skupino ljudi pognati z mesta, na katerem so, ako ne bi delali pravilno, ako bi delali proti njegovi volji. (Odobravanje.) Tako je s to zadevo in nič drugače, tista trditev pa, da vlada tu nekaka klika, ni nič drugega kot obrekovanje našega ljudstva. S tem bi radi dokazali, da naše ljudstvo ne zna misliti s svojo glavo. Toda naše ljudstvo zna še kako misliti s svojo glavo, saj je tisti trenutek, ko so hoteli položiti pest na našo deželo, naše ljudstvo kot en mož dejalo: »ne« in dalo prav nam, ki se nismo strinjali s tako njihovo politiko. (Tako je! Močno ploskanje in vzklikanje CK KPJ in tovarišu Titu.)

Glejte, kaj pravijo nadalje: »Znano je, da je sovjetska država že med vojno nudila jugoslovanskim narodom veliko pomoč pri obnovi in razvoju gospodarstva ter utrjevanju njene politične in gospodarske neodvisnosti.« (Smeh.) Kje pa je ta pomoč? Kje so te tovarne, kje so posiopja, ki so jih oni zgradili? Ni jih! To pomeni — lažejo! Dobesedno sem vam prebral, kaj govore. Ali je to častno zanje? Ni! Nadalje pravijo: »Pomoč Sovjetske zveze je ustvarila realne možnosti za spremenitev Jugoslavije iz zaostale agrarne v napredno in v gospodarskem pogledu razvito državo z lastno industrijo in visoko donosnim poljedelstvom.« Torej oni berejo to, kar mi pravimo, da hočemo, ter si polagajo na jezik, da oni to delajo. To so naše besede, ki so jih oni uporabili, da bi dokazali nekaj, česar nikdar ni bilo, nekaj, o čemer so popolnoma drugače mislili. (Odobravanje.)

Nadalje pravijo: »Sovjetska zveza je že konec leta 1944 poslala v Jugoslavijo 50.000 ton žita, po vojni pa je izvedla vse ukrepe, da bi izkazala Jugoslaviji pomoč pri obnovi in razvoju narodnega gospodarstva.« Ne bom govoril o tem, odkod je to žito, saj to ni potrebno. Toda sramota je, če nekdo stalno oponaša, ako je dal kako pomoč med vojno. Pa smo dobili tudi z zahoda še več, pa tega ne oponašajo neprestano. Nismo dobili miloščine in je nismo od nikogar zahtevali. Če smo kaj dobili, tedaj smo tudi zaslužili, da to dobimo.

In dalje pravijo: »Na temelju trgovinskih pogodb, ki so bile sklenjene z Jugoslavijo v aprilu 1945, v juniju 1946, v juliju 1947, je Sovjetska zveza dobavila Jugoslaviji od leta 1945 do 1948 za 541,6 milijona rubljev blaga. Nato je ZSSR na prošnjo jugoslovanske vlade dala kredit v znesku 795 milijonov rubljev.« — Poglejmo, kako je s tem kreditom. Res je, da smo imeli s Sovjetsko zvezo i trgovinske i investicijske pogodbe. Kakšna je zadeva s trgovinskimi pogodbami? Celotna naša izmenjava blaga po trgovinski pogodbi je bila taka: od njih smo dobili naftine derivate, bencin in drugega 386.063 ton, vojnega materiala 57.265 ton, papirja in celuloze 69.500 ton, bombaža 35.803 tone, kemičnih izdelkov 29.900 ton, koksa in antracita 300.143 ton ter za 5435 dolarjev raznega gumija in gumijastih surovin. V dolarjih znaša vse to skupaj 75,367.000. To so glavni, osnovni predmeti, ki se plačujejo v dolarjih, razen teh pa je bilo še nekaj druge drobnarije. Koliko pa smo mi k njim izvozili? Od 1945 do 1949. leta smo izvozili v Sovjetsko zvezo 51.259 ton svinca. To je zelo dragoceno blago in ga lahko prodaš za dolarje, kjer koli hočeš. Bakra smo izvozili 13.691 ton, ostalih rud, mangana in drugih 298.407 ton, konoplje 17.360 ton, tobaka 16.540 ton, vinskega destilata 8449 ton, špirita 10.006 ton, sladkorja 9992 ton, olivnega olja 1550 ton, cementa nad 70.000 ton, suhih sliv 14.230 ton. Vsega skupaj smo izpolnili pogodbo za okrog 84 milijonov dolarjev, kar pomeni, da smo po trgovinski pogodbi njim dali več kot oni nam. Taka je zadeva s to pomočjo. Oni so pomagali nam, mi smo pa še več pomagali njim pri blagovni izmenjavi. To ni nobena druga pomoč kot običajna pomoč, kadar trguješ s kapitalističnimi državami, s katerimi tudi trgujemo na isti bazi: blago za denar — denar za blago. Nekje lahko celo ceneje kupimo. Taka je zadeva s to izmenjavo in s to pomočjo.

Govorijo tudi o tem, kaj so nam dale tako imenovane ljudske demokracije Češkoslovaška in druge, ničesar pa ne povedo o tem, da so nam Madžari ostali dolžni za več kot 55 milijonov dolarjev reparacij in da so nam vrh tega zadržali še 1200 milijonov dinarjev, ki smo jih v naprej dali za blago, ki nam ga nato niso hoteli poslati. Niti o tem nič ne govore, kaj nam bi morali Poljaki dobaviti, pa niso, čeprav je nekaj bilo plačanega. Nič ne govore o tem, kaj so oni napravili v Avstriji, o tem, da sovjetske vojaške oblasti niso dovolile dobavljanja turbin za naše hidrocentrale, ki bi jih že morali dobaviti in za katere smo že plačali 700.000 dolarjev. O tem ne govore.

Kako je dalje s temi tako imenovanimi krediti? Tudi te številke vam bom navedel, čeprav utegnejo biti na zborovanju dolgočasne, toda vedeti moramo zanje. Meseca junija leta 1946 smo sklenili sporazum za 9 milijonov dolarjev, odplačila pa so bila določena za dobo petih let s 3% obrestmi kot povsod. Na temelju tega sporazuma smo uvozili za 8 milijonov 168 tisoč dolarjev blaga. Prvo odplačilo je bilo izvršeno v letu 1948 v znesku 2,139.422 dolarjev. To svojo obveznost smo izpolnili. Drugi sporazum o oborožitvi in za vojaško-tehnične potrebe je bil sklenjen 30. junija 1947. Po tem sporazumu se je vlada ZSSR obvezala, da bo v teku leta 1947 dobavila za 78 milijonov dolarjev oborožitve in vojaško-tehničnih potrebščin.

Ta kredit je bil dan za dobo 10 let, odplačevati pa bi ga morali začeti lani. Lani smo odplačali 3,196.000 dolarjev z obrestmi. Kaj pa so oni napravili? O tem ne bom govoril, niti o kakovosti teh vojaških dobav, vendar bom navedel neki njihov postopek še iz dobe pred pismi. Že tedaj so torpedne čolne, ki so bili naročeni pri njih, zadržali na poti na Madžarskem ter jih odpeljali nazaj v Sovjetsko zvezo. To je bilo naročilo na temelju tega kredita. O tem ne bom govoril. To so vojaška vprašanja in to bomo mi z njimi razčistili. Tisto, kar smo dobili, bomo plačali, a tistega, kar so poslali nazaj, ne bomo. Glejte, taka je zadeva s to »bratsko« pomočjo, ki ni nič drugega kot navadna ironija.

Sporazum o dobavi industrijskih naprav in konstrukcij, ki je bil sklenjen 25. VII. 1947, določa kredit v znesku 135 milijonov dolarjev. To je največji kredit, na temelju katerega bi morali dobiti od njih razne stroje, industrijske naprave itd. Od tega kredita smo prejeli vsega skupaj za 800.000 dolarjev materiala, oni pa pišejo, da so nam dali 135 milijonov dolarjev. Zakaj gre tu, tovariši? Z njimi smo se dogovorili, da nam bodo zgradili v Doboju industrijski kombinat, železarno, da nam bodo v Mostaru zgradili veliko tovarno aluminija, da nam bodo zgradili velike koksarne. To mnogo stane, a vse to je spadalo v te kredite. Zgraditev tovarne v Doboju je propadla, ker so dejali, da se sovražno ponašamo proti strokovnjakom, pa so jih poklicali domov. Dobili smo torej vsega skupaj za 800.000 dolarjev blaga in to jim bomo pošteno z obrestmi vrnili a 135 milijonov dolarjev je za nas padlo v vodo, ker nam jih niso dali in zato naj o tem ne govore. Toda oni vendarle govore in, glejte, zato moramo mi danes govoriti in bomo govorili tako dolgo, dokler oni govore neresnico, dokler oni ne bodo umolknili. Ali je tako ali ne? (Tako je! Tako je! Dolgotrajno ploskanje.)

Dalje je neki pisun načečkal, moskovski radio pa prenesel, češ da nam je Sovjetska zveza dala vsega skupaj okrog 6000 železniških vagonov in lokomotiv. Kakšna je zadeva s temi nekoliko tisoči vagoni in 70 lokomotivami? Oni pravijo, da smo jih dobili 85, mi pa smo jih dobili samo 70. Toda od kod? Ko se je končala vojna, je bilo v naši državi in v drugih državah, v tistih, ki so bile satelitske in ki so se bojevale skupaj z Nemci proti nam in proti ZSSR, mnogo trofejnega materiala. Mi smo zahtevali, naj nam Sovjetska zveza odstopi ali, bolje rečeno, podari 10.000 vagonov, ki so bili bodisi v satelitskih bodisi v naši državi. Menili smo, da imamo zato, ker smo se bojevali tudi mi, pravico do trofej. Privolili so, da nam jih bodo dali iz Madžarske in drugih držav, ker je mnogo tisoč vagonov odšlo in izginilo v Nemčiji, Madžarski, pa tudi v Poljski itd., mi pa smo ostali brez železniškega parka. Oni so nam tedaj obljubili, da nam bodo dali te vagone in lokomotive brezplačno, da bomo tako tudi mi dobili del teh trofej, ker smo se bojevali. Toda ko nismo bili več v prijateljskih odnosih, so nam za te vagone in lokomotive zaračunali 6,046.500 dolarjev, odplačljivih v petih letih. Torej niti to ni pomoč, saj tudi te vagone in lokomotive plačujemo. S tem da smo plačali obrok v znesku 1,038.888 dolarjev, smo do sedaj tudi to našo obveznost izpolnili. Tovariši, takšna je zadeva s to »bratsko pomočjo« in nič drugačna. Oni pa naj pišejo, kar hočejo, ne bo jim uspelo svetu zakriti oči, kajti mi bomo vedno osvetljevali resnico takšno, kakršna je. (Močno dolgotrajno odobravanje in vzklikanje »CK — Tito. Mi smo Titovi — Tito je naš«.)

Ponovil bom vse še enkrat na kratko. Med nami in njimi je bila blagovna izmenjava takšna: po blagovni osnovi je bilo vsega skupaj dobavljeno Sovjetski zvezi za 114,804.000 dolarjev blaga, a za kritje neblagovnih plačil še za 2,150.000 dolarjev. Oni so nam dobavili za 120,440.000 dolarjev raznih stvari plus okrog 72 milijonov po vojaškem kreditu, ki je šele sedaj odplačljiv in katerega bomo odplačevali. Tovariši, ničesar nam niso darovali. Vsa blagovna izmenjava oziroma plačilna bilanca znaša z njihove strani 202,440.000, a. z naše strani 116,954.000 dolarjev skupaj z neblagovnimi plačili. Tisto, kar smo mi imeli kot plus v trgovinski bilanci, tisto, kar je bilo aktivno v tej bilanci, je šlo za neblagovna plačila, to je za naše predstavništvo v ZSSR in za naše študente, ki so tjakaj odhajali na študije. Vedeti morate, da smo morali za naše študente, ki so se tam šolali na vseučilišču, in za tiste v drugih šolah, plačati po 7000 din mesečno, kar znaša stotine milijonov dinarjev. Plačali smo z blagom in moramo to plačati in plačali bomo. Takšna je zadeva z »bratsko pomočjo« Sovjetske zveze. Zahvaljujemo se jim tudi za to, vendar naj ne lažejo o tistem, kar ni res. (Enodušno odobravanje in vzklikanje »Partija-Tito, Heroj Tito«.)

Glejte, tovariši in tovarišice, čeprav imamo druge opravke in skrbi, moramo vedno zavračati neresnice, ki se širijo o vsem in najrazličnejšem v zvezi z našo državo, čeprav mi v Jugoslaviji vemo, kaj je resnica in kaj ni. To moramo storiti pred zunanjim svetom, ker pred njim in pred svojimi narodi hočejo dokazati nekaj, kar ni resnično, da bi nas na ta način še bolj očrnili in »dokazali«, kakšno je ljudstvo v tej »neznanski« deželi — kakor jo je imenoval Manuilski — da bi pokazali, kako nehvaležno je to ljudstvo, kateremu so oni baje z obema rokama sipali. Toda pri tem ne bodo uspeli, tovariši. Mi pa smo hvaležni samo tistemu, ki hoče iskreno sodelovati z nami, ki se noče vtikati v našo svobodo, v našo neodvisnost, ki zares hoče pomagati, — čeprav je ta pomoč medsebojna. Četudi bi se ta medsebojna izmenjava imenovala pomoč, jo bomo vzeli za tako, ne moremo pa imenovati bratsko pomoč neki privid, nekaj, kar nam niso nikoli dali. Tako je. Zaradi tega moramo stokrat ponavljati eno in isto. Nam to ne bo presedlo, menim pa, da se bo tudi ljudstvo v njihovi državi nekoč dokopalo do tega, kaj je resnica in kaj ni. Toliko o tej pomoči. O tem sem govoril danes tu pred vami zato, ker menim, da nisem mogel najti poslušalcev, ki bi bili bolj pokličani, kot ti, ki sem jih našel v Drvarju, ki je tako krvavel in dal svoj prispevek v borbi.

Tovariši in tovarišice, dovolite, da se sedaj dotaknem nekaterih naših popolnoma notranjih vprašanj. Za te se moramo najbolj brigati, o teh se moramo razgovarjati in za te najti način, da jih bomo zares uspešno reševali.«

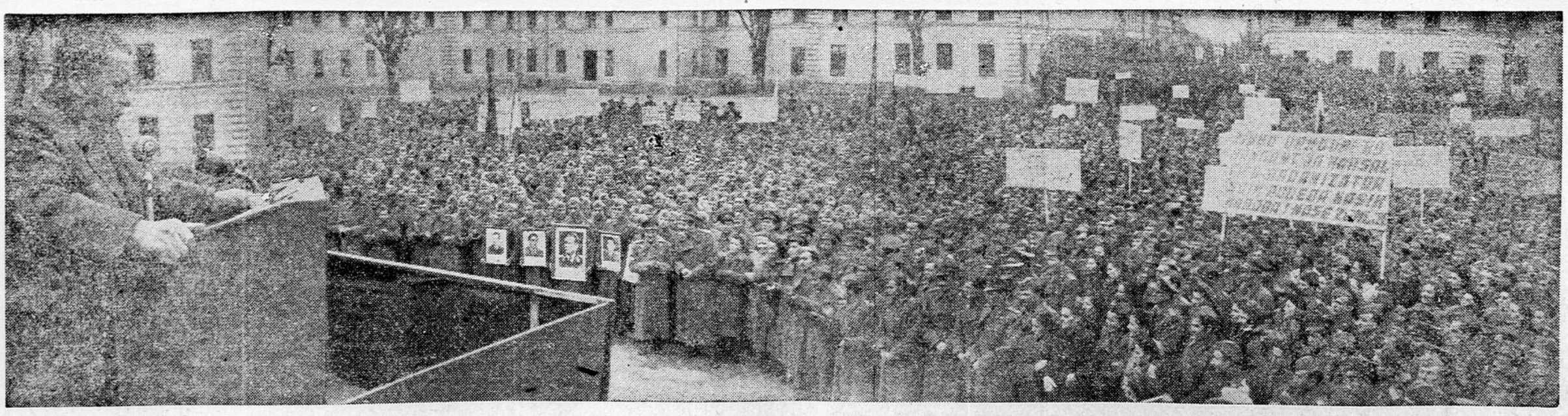
Maršal Tito je nato govoril o razmerah in potrebah drvarskega okraja, ki je med pasivnimi deli Bosne. V takih krajih so kapitalisti nekdaj gradili tovarne samo zaradi tega, ker je bila tam najcenejša delovna sila, danes pa hočemo pomagati ljudstvu tudi v pasivnih krajih in dvigniti njegovo življenjsko raven. Temu namenu služijo tudi podjetja, ki se ustanavljajo v Drvarju in bližnji okolici. Maršal Tito je nadaljeval:

»Hotel bi povedati nekaj besed tudi o našem zadružništvu. O teh zadrugah mnogo govorimo in pišemo, še vedno pa je dosti gradiva, o katerem je treba govoriti, ker naše ljudstvo na vasi še ni popolnoma razumelo pomena zadrug, ker tega še ni razumel vsak človek. Temu nerazumevanju je mnogo krivo nepravilno ravnanje pri ustanavljanju zadrug. Mislim, da je bilo prav pri ustanavljanju zadrug največ napak. Naši ljudje spodaj so se lovili bolj za številkami, gledali so, katera republika bo ustanovila več zadrug. Če je bilo v neki republiki ustanovljenih 1000 zadrug, so se trudili, da bi jih bilo v drugi, recimo, 1500. Računali so čisto matematično, niso pa gledali na realne možnosti, na zavest, na razpoloženje ljudi, na to, če so ljudje pripravljeni iti v zadrugo. Naši narodi že stoletja žive tu, dolge generacije so bile vzgajane v starem duhu, v duhu individualnega gospodarstva — »svoj na svojem«, »svoja hišica — svoja svobodica«, kakor je nekoč govoril Radić, — kar pa mislimo, da je napačno. Naj bo svoj na svojem, toda tako, da je to vse naše, ker smo mi vsi skupaj delničarji tega delniškega društva, naše industrializacije, našega gospodarstva itd., vse to je naše! Vsakdo mora vedeti, da je ta ali oni objekt naš in da tega nihče več ne more vzeti. To smo s svojimi žuljavimi rokami gradili in zgradili in nikomur ne bomo dali. To vse je naše in vse vodi k ustvarjanju boljših življenjskih pogojev. Z zadrugo je prav tako. Seveda še nimamo dovolj strojev, da bi jih dali zadrugam, nimamo še dovolj gnojil in raznih drugih stvari, polagoma pa bomo premagali tudi to, brž ko bomo najprej premagali najtežje vprašanje, graditev težke industrije. O tem sem že govoril, do tega bo v kratkem prišlo, tedaj pa bodo naše zadruge hitreje napredovale. Danes nihče nima pravice nekoga siliti v zadrugo, mu reči, da mu bo, če ne bo šel v zadrugo, zvišal davek ali ga nagnal v gozd dalj kot je treba, ali pa našel kar koli že, samo da bo oni rekel: »Grem v zadrugo.« Razumljivo je, da na ta način ni stopil z ljubeznijo v zadrugo in da ni tako koristen kot tisti, ki je zavestno prinesel vse, kar je imel, v zadrugo, in zavestno v njej dela, razumevajoč, da je to njegovo gospodarstvo, da so vsi skupaj v zadrugi ena velika družina, v kateri morajo vsi složno delati in v kateri

Nadaljevanje na drugi strani

Maršal Tito med zadružniki v Dalmaciji

Včeraj je bilo v Ljubljani veliko predvolivno zborovanje za vojake, podoficirje in oficirje naše vojske. Že precej pred četrto uro popoldne, ob kateri je bilo napovedano zborovanje, so prihajali z godbo in pesmijo, s številnimi transparenti, z vzkliki našim voditeljem, Partiji in Fronti vojaki, podoficirji in oficirji iz vseh ljubljanskih vojašnic in se zbirali v vojašnici Franca Rozmana. Na prostranem dvorišču vojašnice so vojaki pred začetkom zborovanja peli partizanske pesmi in plesali kolo. Ko pa je prišel predsednik vlade LRS v spremstvu generalnega poročnika Gliga Mandiča, je iz tisočev grl enoglasno odmeval pozdrav maršalu Titu, Partiji in Fronti. Predvolivno zborovanje je začel generalni poročnik Gligo Mandič, za njim pa je predsednik vlade LRS tov. Miha Marinko vojakom-volivcem v obširnem govoru pokazal pomen sedanjih volitev, uspehe in težave našega dela v graditvi socializma, naš gospodarski in zunanjepolitični položaj. Zbrani vojaki, oficirji in podoficirji so govornika večkrat prekinjali in obljubili, da ne bodo samo vsi volili kandidate Ljudske fronte, ampak bodo svojo zvestobo domovini, Partiji, Fronti in delovnemu ljudstvu dokazali tudi s tem, da bodo pomagali pri graditvi socializma in zvesto branili velike pridobitve naše ljudske revolucije.

Govor maršala Tita v Drvarju

Nadaljevanje s 1. strani

mora vsak dajati po svojih sposobnostih, dobivati pa tisto, kar mu je potrebno za življenje. Zadruge, v katerih so ljudje zavedni, so daleč napredovale, v njih vlada zares socialistična blaginja, kakršna mora vladati. Takih sicer še ni mnogo, bo jih pa vsak dan vedno več. Ljudi ne smemo s silo gnati v zadrugo, temveč jih moramo prepričevati. Vsi ne morejo v enem letu v zadrugo; prvi bodo šli letos, drugi prihodnje leto, tretji pozneje itd., — saj je čas. Ko bomo imeli dovolj strojev za zadruge, potem bo šlo vse hitreje in rajši. Taka nepravilna politika pri ustanavljanju zadrug rodi na drugi strani tudi mnogo negativnih pojavov. Nekateri kmetje, ki so prisiljeni iti v zadruge, greše na ta način, da prodajo svojo živino ali inventar ali pokoljejo živino in tako delajo zločin nad svojo ljudsko skupnostjo, zmanjšujejo splošni živinski fond itd. Proti takim se je treba boriti in preprečevati, da bi tako delali.

Zakaj pa je potrebno iti v zadruge? Ne zato, da bi se v njej zbrali in več storili v korist države, temveč da se zboljša tudi vaš lastni položaj. Na drugi strani je točno, da ima naša država skupno 16 milijonov prebivalcev in da jo hočemo spremeniti v industrijsko, ker imamo mnogo pasivnih krajev. Hoteli bi, da bi nas ne bilo 16 milijonov, temveč čim več, da bi nas bilo 25 milijonov. Kje pa bomo potem živeli, če je premalo zemlje. Potrebne so tovarne, da bomo mogli živeti, da bomo ustvarili pogoje za nove milijone, ki bodo prišli. Nam ni za to, da bi nas bilo čim manj, temveč da bi nas bilo čim več. Zaradi tega torej delamo vse to. Seveda bomo hkrati z graditvijo industrije spopolnjevali tudi naše kmetijstvo, ker pri nas danes intenzivno delamo ne samo v pasivnih, temveč tudi v bogatih krajih.

Tovariši in tovarišice, dejal sem, da so napake na eni in na drugi strani. Če pa danes kdo očita, da več zahtevamo od vasi kot ji dajemo, je treba vedeti, zakaj je tako. Od vasi zahtevamo zato, da bi prehranili tisto prebivalstvo, ki se ne ukvarja s poljedelstvom. Slišali ste in veste, da imamo 3,400.000 delavcev in drugih delovnih državljanov, ki se ukvarjajo z drugimi posli, poleg tega pa tudi prebivalstvo v pasivnih krajih, ki nima ničesar. Ta številka predstavlja tretjino našega celotnega prebivalstva. Zato morajo tisti, ki so ostali v poljedelstvu, pridelati več, da bi prehranili sebe in te ljudi. Njihova bremena se morajo razdeliti enakomerno, kolikor mogoče bolj enakomerno. Vem, da se zadolžitve ne razporejajo vedno enakomerno, da so tudi nepravilnosti, da človeku večkrat izpraznijo kaščo in mu ne puste ničesar, da ne računajo s tem, da mu bo treba pozneje spet dati, ker v naši državi niti enega človeka ne smemo pustiti, da bi umrl od lakote. Vem za take nepravilnosti pri odkupu. Organ na terenu dobi številko in včasih dela šablonsko, ne da bi vprašal, kdo ima in kdo nima.

Seveda so tudi ljudje, ki skrivajo, je mnogo takih, ki nočejo izpolniti svoje obveznosti do države. So pa tudi reveži, ki nimajo. So tudi taki, ki so že izpolnili obveznosti, ki so zadolžitvi prostovoljno zadostili in dali od srca, toda tisti, ki izvaja odkup, spet zahteva, če mu še manjka, in tudi tretjič pride. Do tega nimajo pravice in to je nepravilno. To so nepravilnosti, ki jih delajo posamezni organi odkupnega aparata in ljudske oblasti. Proti temu se bomo borili in letos bomo podvzeli najbolj odločne ukrepe proti vsem takim dejanjem nekaterih naših ljudi, ki delajo neodgovorno, ne da bi razumeli, kako zelo škodljivo je to za našo državo, ker nam tako delo rodi tudi politične težave in povzroča, da posamezniki izgubljajo zaupanje v tako oblast in državno avtoriteto. Oblast mora biti pravična, tovariši. Biti mora stroga, toda pravična do vsakega.

Zaradi takih napak se dogaja, da ljudje ne sejejo radi. To se ne tiče toliko vas v Drvarju, toda jaz kot navadno govorim na splošno. Imamo kraje, kjer so kmetje izgubili veselje za setev, ali posejejo samo malo in redko, posejejo na 3 ali 6 ha toliko, kolikor bi mogli na pol ha ali na enem hektarju. Vemo to, tovariši. Ne moreš kmeta prisiliti, marveč ga moraš prepričati. Toda mar je pravilno, če ta kmet dela tako? So ljudje, ki so ogorčeni in ki so izgubili perspektivo. So taki primeri, saj veste, da vedno udarjam po najbolj značilnih primerih. Kako pa bo tak človek rad začel s spomladansko setvijo, če so mu očistili kaščo? Ne bo je začel rad, ali pa jo bo začel zelo nerad. Tudi pri vas v Bosni ne sejete toliko, kolikor bi bilo treba. Povedal vam bom številke, da boste vedeli, kako je s setvijo v naši državi. Vemo, da je bilo l. 1939 v Jugoslaviji zasejanih nekaj nad 7 milijonov ha. Lani je bilo zasejanih 6 milijonov 800 tisoč ha, kar je precej manj. V vsej državi je bilo posejano lani za okrog pol milijona ha manj kot 1948. Na vas v Bosni in Hercegovini odpade od tega približno 150.000 hektarov. To je velika številka za Bosno in Hercegovino. Zakaj vse to ni bilo posejano? Vem, da so bile težave, vem, da so bile vprege zaposlene na drugem mestu, vem, da je bilo pomanjkanje delovne sile, vse to vem! Ni pa bilo tudi zadosti interesa za setev. Kaj pa bo država delala, če bo šlo tako naprej, če ne bo dovolj interesa za setev? Kje bomo vzeli novo žito, koruzo in drugo, kar moramo imeti za prehrano tistih, ki ne obdelujejo zemlje? Tu se torej iz ene napake dela druga. Na napakah posameznih ljudi, ki so nepravilno ravnali z ljudstvom, nastajajo sedaj druge napake pri posameznikih, ki so ogorčeni. Te napake bomo popravljali, kjer koli so. Toda kmet se ne sme samemu sebi maščevati, kdor pa tako dela, se maščuje samemu sebi, kajti odkod bo jemal on sam?

Tovariši in tovarišice, zasejati je treba vsako ped naše zemlje, in ne samo zasejati, temveč tudi paziti, kako bo raslo in rodilo. Na drugi strani je potrebno tudi več evidence o setvi. Mar mislite, da so ljudske oblasti v tem pogledu storile vse, kar je potrebno? Niso. Tudi jesenska setev spet ni bila izpolnjena. So organi, ki so aktivni samo, kadar žito dozori in ko pride čas za odkup. Ljudske oblasti in Ljudska fronta in vsi tisti, ki so zadolženi, naj delajo že takrat, ko se seje. Pomagati je treba tistim, ki ne morejo sami posejati, zasejati je treba vsako ped. Treba je spremljati, koliko je kdo posejal, — ne pa ljudi nepravilno zadolževati, — zasledovati je treba tudi setev in vedeti, koliko je kje rodilo, da se ne bo šablonsko računalo, da se ne bo dogajalo, da bo recimo nekje v Bosni odstotek donosa računan kot v Vojvodini itd. Ne, treba je realno oceniti možnosti ljudstva pri razdelitvi žetve. Vse to se da odpraviti, treba je samo biti aktiven in čuječ, nenehno delati in misliti o tem. To je stvar ljudske oblasti. Naj mi tovariši ne zamerijo, ker to ne zadeva samo Bosne in Hercegovine, temveč vse naše kraje.

O setvi sem govoril zato, ker sodim, da je to leto odločilno za našo prehrano. Storiti moramo vse, da bo še letos zadosti žita za prehrano našega prebivalstva. Z druge strani vam obljubljam, da moramo in da bomo tako pri odkupu kot pri ocenjevanju in pri raznih zadolžitvah storili vse, kar je potrebno, da se bo s tistimi ljudmi, ki so dobri, tudi pravilno ravnalo, kaznovali pa bomo tistega, ki je hote in zavestno krivičen do ljudstva, kakor tudi onega, ki zavestno vara ljudsko državo. Taka je ta stvar. Vse to moramo zakonito izvesti. Mi lahko v naši državi pridelamo toliko, da bomo prehranili naše ljudstvo. Zemlje imamo še dovolj. Morda je bo čez nekaj let premalo, toda gre za to, da jo dvignemo na višjo stopnjo, gre za to, da napravimo več strojev, dovolj gnojil in drugih stvari, skratka, da z ekstenzivnega preidemo na intenzivno obdelovanje zemlje. Naša država je n. pr. že letos dala zadrugam kredit 9 milijard dinarjev.. Če upoštevate naše možnosti tovariši, to ni majhna, temveč velikanska vsota. Z njo se bodo dobavili stroji in vse drugo, kar nam je potrebno.

Našemu zadružništvu bomo posvetili največjo skrb, ni pa resnica, da nočemo in da ni treba skrbeti tudi za zasebne kmete, za tiste kmete, ki se še niso dovolj prepričali, da je treba iti v zadruge. Tudi za njih bomo skrbeli, ker se bodo samo na ta način, če bomo z njimi računali, če bomo tovariško ravnali z njimi, se brigali za njihove skrbi in težave, samo tedaj se bodo ti ljudje prepričali, da je to, kar ljudska oblast govori, resnično in pravilno, takrat bodo to poslušali in šli v zadruge. Ni treba zahtevati, da bi že letos šli, tisti pa, ki mislijo, da je kmet, če noče iti v zadrugo, zaradi tega izven zakona, se motijo in se kako! On ni na zemlji od nikogar, in zanj je treba skrbeti, čeprav ni v zadrugi. Vedeti moramo, da 6500 zadrug kolikor jih danes imamo, obsega še zelo majhen del zemlje v naši državi in da velik del obdelujejo zasebni kmetje. V skladu s tem je treba tudi z njimi ravnati. Strogo moramo postopati samo do sovražnikov naše države, do sovražnikov naše socialistične graditve. Do ljudi pa, katerim vsa stvar še ni jasna, je potreben tovariški odnos, treba jim je stokrat pojasnjevati, za kaj gre, da bodo mogli vsi razumeti našo stvarnost in naše težnje. Tako morajo ravnati organi naše ljudske oblasti in vsi tisti tovariši, ki so zadolženi z delom na vasi. Vidite, tovariši, to sem vam imel povedati v zvezi z odnosom do kmetov in glede na dolžnosti kmetov do države. Čigava pa je ta država? Vaša, tovariši! Vi morate pomagati, da bo naša država čim močnejša.

Zapomnite si, tovariši in tovarišice, da smo danes tako rekoč sami, da moramo danes skrbeti ne samo za to, da zgradimo našo državo in dvignemo tovarne in druge objekte, temveč prav tako tudi zato, kdo bo branil te tovarne in to našo, vedno srečnejšo, vedno bolj napredno državo. Ustvariti moramo trdno vojsko (močno pritrjevanje in vzklikanje: Partija-Tito, Živela Jugoslovanska armada, varuh neodvisnosti naše države!). Ustvariti moramo trdno vojsko in ji dati sredstva za obrambo naše države. V naši armadi pa služijo vaši sinovi, ki so vsak dan pripravljeni vstati proti vsakomur, ki bi dvignil roko na našo državo ter se boriti na življenje in smrt. Zato jim moramo dati sredstva. Za to gre velik del narodnega dohodka. Kajti v porušeni državi nismo našli ničesar in nihče nam ničesar noče dati zastonj. Orožja nam nihče ne bo dal. Malo prej sem vam povedal, kako je bilo v tem pogledu s Sovjetsko zvezo po vojni in kako je bilo drago plačano. Če bi mi naročali orožje iz inozemstva, bi zapravili našo državo, ker za oborožitev morajo iti velikanska sredstva. Ustvariti moramo tovarne, ki bodo same delale, kar je potrebno. To je naš namen in zato pozivamo naše kmete, naj razumejo naše potrebe tudi glede na obrambne sposobnosti naše države. Zato, tovariši in tovarišice, ko danes vedno kaj zahtevamo, vedite, da so za te zahteve vzroki. Vprašanje je samo, kako se zahteve postavljajo in kako se izpolnjujejo.

Na koncu bi rad, preden končam, apeliral na vas, da v tem in prihodnjem letu, ko se približuje konec našega petletnega plana, zastavite vse svoje sile, da verujete v to, kar delamo in govorimo, kajti naše besede se ne smejo in ne morejo ločiti in razlikovati od dejanj. Pozneje nam bo laže in gledali bomo, da bo breme zmanjšano, gledali bomo, da ne bomo presegli naših možnosti, gledali bomo, da dragih stvari ne bomo nabavljali od zunaj temveč jih bomo sami izdelovali, saj že danes dosti izdelujemo. Prepričan sem, da bomo tedaj, ko bomo prišli k vam, videli, da ste drugačni na pogled, da so drugačne naše vasi. Tedaj bodo drugačna tudi naša mesta, ker bodo hitreje in jasneje prihajale do izraza dobrote tega velikega dela, izpolnitve petletnega plana in uresničitve socializma.

Ni dovolj, tovariši in tovarišice, da socializem samo hočemo. Socializem je treba z znojem graditi. Socializem ni stvar, ki se uresničuje z dekreti. Socializem se ustvarja z žulji, s težkimi napori in žrtvami. Ustvariti boljše življenjske pogoje iz nič ni lahka stvar. To ve vsak od vas kmetov, ki ste začeli krčiti gozd, da bi sebi napravili njive. Danes hočemo ustvariti boljše življenjske pogoje za vse naše ljudstvo, za vso našo državo in zavedamo se, da je za to potreben velik napor. Zato vas pozivam, tovariši in tovarišice, da greste vsi kot eden na delo in prepričan sem, da bo zmaga naša in da nam nihče te zmage ne bo preprečil.

USPEH SLOVENSKIH ENOTNIH LIST

pri občinskih volitvah na Koroškem

Celovec, 14. marca. (Tanjug). Na občinskih volitvah na Koroškem, ki so bile v nedeljo, so enotne slovenske liste, za katere se je borila Demokratična fronta delovnega ljudstva, navzlic napadom šovinističnih strank in obrekovalni kampanji revizionističnega vodstva Komunistične partije Avstrije, dobile skoro 4300 glasov.

Enotne slovenske liste so bile postavljene v 31 od 62 občin in so dobile 4730 glasov in 75 slovenskih občinskih svetovalcev. To je vsekakor velik uspeh, posebno, če upoštevamo, da je v ostalih 31 občinah, kjer niso bile postavljene enotne liste, glasovale pri lanskih parlamentarnih volitvah 1400 volivcev za slovenske kandidate.

Enotne liste so bile postavljene kot liste delavcev in kmetov, ki so se odzvali pozivu Demokratične fronte, naj na občinskih volitvah nastopi enotno. Najboljši dokaz za uspeh enotnih list in da se Slovenci zbirajo okrog Demokratične fronte, imamo v občinah Skocijan, Skofiče in Zovsja ves. Na volitvah novembra lani so kandidati Demokratične fronte in krščanske ljudske stranke nastopili v teh občinah s samostojnimi listami, kar je cepilo slovenske glasove. Na sedanjih volitvah so Slovenci v navedenih občinah nastopili enotno in dobili 11 svetovalcev v občinskih odborih. V nekaterih občinah so bili slovenski glasovi v nedeljo razdeljeni. Do tega je prišlo zaradi razbijaške delavnosti nekaterih šefov krščanske ljudske stranke, ki se niso hoteli pridružiti akciji Demokratične fronte za enoten nastop Slovencev. Posledica tega je bila, da je v Beli, Selah in Slovenskem Pliberku slovenska lista dobila manj glasov kot na volitvah za parlament.

Poudariti je treba, da so šovinistične vladne stranke in lokalne oblasti, ki so sestavljale volivne komisije brez zastopnikov koroških Slovencev, onemogočile enotno nastopanje Slovencev prav v Slovenskem Pliberku.

Kandidati pokrajinske organizacije KP Avstrije, ki so šli na volitve skupaj z levimi socialisti, so dobili v 62 občinah samo 5041 glasov. Na novembrskih volitvah lani so imeli 6917 glasov.

Po teh volitvah je število komunističnih občinskih svetnikov, ki je znašalo do sedaj 112, padlo na 30. V primeri z lanskimi parlamentarnimi volitvami je vladna ljudska stranka izgubila v nedeljo na Koroškem 4,4%, neofašistična Zveza neodvisnih pa 2,17% glasov. Največ glasov je dobila socialistična stranka (73.698).

Pri volitvah je sodelovalo samo 62% vpisanih volivcev.

Odprava carinskega postopka med FLRJ in cono B

Koper, 14. marca (Tanjug). Vojaška uprava jugoslovanske cone STO je ukinila carinski postopek med Jugoslavijo in jugoslovansko cono STO. Ta ukrep je bil napravljen glede na položaj jugoslovanske cone, ki se je morala v svojem gospodarskem življenju najtesneje povezati s FLRJ, kamor izvaža vse svoje presežke in odkoder dobiva blago za svoje gospodarstvo.

Z odpravo carinskega postopka se bo znatno zboljšala preskrba jugoslovanske cone s potrebnimi proizvodi.

Clementis odstopil

Praga, 15. marca (CTK. Češkoslovaški zunanji minister Clementis je na priporočilo predsednika vlade Zapotockega odstopil. Predsednik republike Gottwald je ostavko sprejel. Zunanje ministrstvo je prevzel podpredsednik vlade Viljem Siroky.

Grotewohl ni pripravljal v Moskvi separatni mir med ZSSR in Nemčijo

Berlin, 14. marca. Enotna socialistična stranka Nemčije je demantirala vest zahodnonemške agencije, da je predsednik vlade Otto Grotewohl pri svojem nedavnem obisku v Moskvi pripravljal sklenitev separatnega miru med ZSSR in Nemčijo. Enotna socialistična stranka se v demantiju sklicuje na izjavo Otta Grotewohla, da vzhodnonemška vlada nima interesa za sklenitev take mirovne pogodbe.

Volitve v Vrhovni sovjet

Moskva, 14. marca. Moskovski radio je ponoči objavil volivne rezultate nedeljskih volitev v Vrhovni sovjet. Po tem poročilu se je udeležilo volitev 99,96% volivnih upravičencev. Po komunikeju osrednje volivne komisije je bilo 99% glasov oddanih za kandidate bloka komunistov in nepartijcev.

Graditev socializma *je edino poroštvo za svobodno in boljše življenje Jugoslavije* pravi Louis Adamič v časopisu »Trends and Tides«

Beograd, 14. marca. Če bi jugoslovanski voditelji klonili pred sovjetskim pritiskom, Jugoslavija ne bi bila na poti graditve socialističnega gospodarstva in kulture, je rečeno v pismu Louisa Adamiča, objavljenem v časopisu »Trends and Tides«, čigar zadnja številka je v celoti posvečena Jugoslaviji.

V zadnji številki »Trends an Tides« so objavljeni izvodi nekaterih pisem, ki jih je Adamič med svojim bivanjem v Jugoslaviji pisal svojim znancem in prijateljem v Ameriki. V pismu z dne 30. januarja 1949 piše Louis Adamič med drugim:

»Imel sem daljše razgovore s tov. Titom in z desetinami drugih osebnosti, ki so na čelu nove Jugoslavije. Vsi ti vodilni ljudje so napravili name najgloblji vtis. Preudarni so in imajo izrazite osebne lastnosti. So iskreni in inteligentni in ni dvoma, da imajo dobre in poštene namene, ker jih vodijo velika ideja in veliki smotri. Zboljšati usodo ljudstva, pomagati državi, da pokaže svoj pravi značaj in si zagotovi spoštovanje od zunaj, to je njihova najdražja in najmilejša misel. Prepričan sem, da Tito in vsi drugi žele boljše odnose z ZDA, toda to so ponosni ljudje, ki vodijo ponosno ljudstvo in se nočejo pred nikomer ukloniti in nikomur dvoriti.

Njihova zemlja je bogata. Pripravljeni so stopiti v častne in zakonite zveze tako z ZDA kakor tudi z vsako drugo državo, niso pa pripravljeni delati koncesij glede na njihov glavni smoter, ki vodi vse njihove misli in dejanja. Ta smoter je graditev socializma, ki je po njihovem mnenju, kakor tudi po mnenju milijonov Jugoslovanov, o tem sem globoko prepričan, njihovo edino poroštvo za svobodo in boljše življenje.

Glede bistva spora med Jugoslavijo in Kominformom je Louis Adamič v omenjenem pismu mnenja, da stvar ni preprosta, ni pa tudi nekaj, kar se je zgodilo nenadoma in namah. Gre za nekaj bistvenega, za nekaj, kar izvira še iz določenih dogodkov l. 1941.

Tito in njegovi bližnji sodelavci so jasno spoznali vso nevarnost. Če bi bili popustili pred Informbirojem, če bi bili klonili pred sovjetskim pritiskom, bi se bil moral celotni potek jugoslovanske revolucije spremeniti. Jugoslavija bi bila danes v vrtincu kontrarevolucije, namesto v svojem dosedanjem procesu odločnih in planskih naporov za graditev socialističnega gospodarstva in kulture.«

Zilliacusovo pismo tajniku Svetovnega kongresa pristašev miru v Parizu

London, 14. marca (Tanjug). Znani britanski javni delavec in bivši neodvisni član parlamenta Conny Zilliacus je poslal 9. marca generalnemu tajniku Svetovnega kongresa pristašev miru Laffiteu pismo, v katerem je znova navadel razloge, zakaj je izstopil iz te organizacije. Povod za to pismo, nadaljuje Zilliacus, mu je dalo dejstvo, da kljub svojemu izstopu še nadalje prejema od generalnega tajnika kongresa različna poročila, vštevši tudi poročilo, da se bo v bližnji bodočnosti sestal stalni odbor Svetovnega kongresa pristašev miru v Stockholmu, iz česar sklepa, da ga imajo še nadalje za svojega člana.

Ko je poudaril, da je razlog njegovega izstopa iz Svetovnega kongresa pristašev miru in britanskega odbora pristašev miru, stališče, ki so ga zavzeli do Jugoslavije, Zilliacus nadaljuje, da je stalni odbor Svetovnega kongresa pristašev miru v Parizu identificiral gibanje pristašev miru z informbirojsko hladno vojno proti Jugoslaviji. S takim ravnanjem je obsodil na popolno nemoč vse gibanje v važnih državah, kakršne so Britanija in ZDA, kjer so komunisti nepomembna manjšina ter omejil mirovno gibanje celo v Franciji in Italiji izključno na komuniste in njihove politične zaveznike.

Zilliacus pojasnjuje nato svoje stališče do Jugoslavije in poudarja, da ima dovolj obvestil o Jugoslaviji iz prve roke, ki slone na pogostih obiskih v tej državi in na podlagi katerih more zavrniti obtožbe, da je jugoslovanska vlada prenehala graditi doma socializem, ali pa postala agent angloameriške politike na mednarodnem področju.

Zilliacus razlaga nato svoje mnenje, kakšno stališče morajo zavzeti pristaši miru na zahodu v današnjem svetovnem položaju, pri čemer piše: »Mislim, da moramo biti v mednarodnih vprašanjih prijatelji in sodelavci na podlagi Ustanovne listine OZN, in to prav tako s Sovjetsko zvezo in državami, združenimi z njo na vzhodu, kakor tudi z ZDA na zahodu, ne smemo pa sprejeti nobenega od njih za svojega vodilnega. Prepričan sem, da lahko najbolje uresničujemo te smotre, ki so hkrati tudi mirovni smotri, če odločno odklonimo poskuse, ustrahovati Jugoslavijo, izvajati nanjo pritisk in odstraniti njeno vlado samo zaradi tega, ker uveljavlja načelo, da konec koncev Komunistična partija Jugoslavije nima le pravice, temveč tudi dolžnost voditi svojo lastno državo in svoje lastne posle v soglasju s pooblastilom, ki ga je dobila od jugoslovanskega ljudstva, ne da bi sprejela kakršne koli ukaze iz tujine. Če bi Sovjetski zvezi uspelo spremeniti Jugoslavijo v drugo Grčijo, t. j., da bi tam postavila lutkovno vlado, ki bi bila odvisna od tujega posredovanja in podpore, bi bili na pragu tretje svetovne vojne. V tem primeru bi bil dokaz, da pomeni komunizem vlado Kremlja, uporabljen za to, da bi milijone poštenih ljudi v Britaniji in ZDA spreobrnili v pristaše katastrofalne ameriške vojne politike. Če bi na drugi strani sovjetska vlada obnovila normalne gospodarske in diplomatske stike z Jugoslavijo, bi spodmaknili tla ameriškim vojnim hujskačem in se ne bi mogli več upirati dokazu, da morajo biti Komunistične partije, kjer koli so že, del levičarskih sil v svojih državah, ne pa agenti tuje sile.«

Na koncu Zilliacus poudarja, da ostaja še nadalje trdno pri načelih borbe za mir in meni, da bi gibanje pristašev miru na svetu velikansko pridobilo, če bi vsa sporna vprašanja, ne glede na sedanji spor med Jugoslavijo in informbirojskimi državami«, reševali s sredstvi, ki so skladna z Ustanovno listino Združenih narodov, t. j. z mirovljubnimi razgovori, razpravami, ne pa z metodami politike nasilja, kot so gospodarska pristranost, odpoved pogodb, pretrganje diplomatskih odnosov, grožnje in vmešavanje države v notranje zadeve druge države in podobno.

V Rusiji pred 400 leti

Dr. Josip Mal

Z letošnjim letom je minilo prav 400 let odkar je naš vipavski rojak Žiga Herberstein (izg. Herberštajn) strmeči Evropi tako rekoč nanovo odkril Rusijo s svojo l. 1549 na Dunaju izišlo knjigo Rerum Moscoviticarum commentarii. Silno razgibana so bila dogajanja, v katera je čas postavil l. 1486 rojenega Sigismunda, čigar prvotna rodbinska posestva so bila na Gornjem Štajerskem in se je zato sam imel za Štajerca, mati pa mu je bila Barbara, sestra naši mladini znanega Erazma Predjamskega.

Bila je to doba, ki je dala slovo srednjemu veku in njegovemu naturalnemu gospodarstvu, ki ga je zamenjalo denarno, meščansko in v kapitalistične izrastke stremeče gospodarstvo, verska reformacija je odrinila prevladujočo pozicijo srednjeveškega papeštva, poživljeni klasični študij je pomagal k razcvetu kulture ter humanizma in renesanse, starorimska imperialistična miselnost pa je našla nova tla v recepciji rimskega prava, kar je poleg gospodarskega tudi v politično upravnem pogledu moment več, da razumemo klic našega človeka v boju »za staro pravdo« zoper žuleče stranˇnovega reda.

Herbersteinova osebnost

Novo življenje se je porajalo, leto za letom so prihajala poročila o novo odkritih deželah, pojavljali so se pravi in fantastični potopisi o novih krajih in o novih ljudeh. Evropsko obzorje se je širilo: daljna Amerika in bajna Indija sta se razkrivali pred zavzetimi očmi Evropcev. Saj pa tudi ves srednji vek ni poznal več sveta, kot so vedeli zanj Grki in Rimljani. Kar tiče domačega vzhoda, so poznali do Herbersteina Evropo komaj tja do gozdov Litve, ki jim ni bila tuja pač predvsem zaradi njene politične unije s Poljsko. Kar je bilo tam zadaj, o tem niso bogvekaj vedeli.

Herberstein je šel dvakrat (l. 1516 in l. 1526) na diplomatsko pot v Rusijo. Kakor smo videli, pa je šele na stara leta napisal svoje spomine in potne vtise, ki so za dolgo dobo pomagali vsej Evropi kot pravi popis Rusije in bili edini vir o njej. Zanimanje za novo odkrito zemljo je bilo tako ogromno, da so latinski Commentarii še v dobi Herbersteina doživeli vsega skupaj 11 izdaj. V nemščino je delo prevedel Herberstein sam ter je izšla prva izdaja l. 1557 na Dunaju pod naslovom »Moscouia der Hauptstat in Reissen«; ta prevod je bil pozneje še osemkart ponatisnjen. Izšel pa je zgodaj tudi češki in italijanski prevod. Ko je carica Katarina Vel. prebrala Herbersteinovo knjigo, je bila tako navdušena, da jo je dala takoj ponatisniti.

Pozneje je sicer še več poslanikov pisalo zanimive reči o Rusiji, toda ni ga bilo med njimi, ki bi tako resno tako trezno in pronicavo ter tako pravično pisal kot Herbertein: ta je Rusijo resnično videl in jo razumel. Psihologija Rusa, kakor jo poznamo danes, je ostala tista, kakor nam jo je orisal Herberstein l. 1549. Časi in načini življenja so pač marsikaj spremenili, toda bistvo je v svojem dnu ostalo isto: na vsak korak vzbuja Herbersteinov opis spomine in primerjanje s sedanjo stvarnostjo.

Cesar Maks povzdigne Herbersteina v viteški stan

V knjigi Rerum Moscoviticarum commentarii pravi, da bo popisal Rusijo, ker ljubi raziskavanja in ker je zmožen slovenščine, ki mu »je mnogo koristila pri tem in vsakem delu«. Zopet na drugem mestu trdi, kako mu je koristilo znanje slovenščine, »ki je ista z rusinskim in moskovskim jezikom« (lingua slauonica quae cum ruthenica et moscovitica lingua eadem est). Za uspeh pa je bila merodajna v prvi vrsti njegova nepristranost, kar lepo pove v naslednjem stavku: »Spoznal sem toliko narodov in prehodil toliko dežel in moram po pravici reči, da sem našel povsod vse tako, kakor je pri nas doma, dobro in slabo, in da torej ne morem grajati nobenega naroda. Povsod so mi izkazovali dobroto, milost, ljubezen in prijaznost, zato objavljam vse po pravici, kakor sem sam izkusil, v nadi, da ne bom dal nikomur povoda, ravnati drugače z menoj.«

Kot »leteči« diplomat je Herberstein 37 let neprestano potoval križem po Evropi. Služil je tri cesarje ter je opravil vsega skupaj 50 potovanj: prehodil je vso Nemčijo, bil je na Danskem, v Svici, na Spanskem, Češkem, Ogrskem, Sedmograškem in Turškem, dvakrat v Rusiji in štirinajstkrat na Poljskem. Dasi je bil diplomatski jezik tedanje Evrope latinski, ki ga je kot vnet humanist seveda sijajno obvladal, se je poleg tega naučil in govoril še sedem živih jezikov. Slovenščini se je privadil v Vipavi, doma in v šoli. Jezik mu je povzročal dosti težav, od prenapetih sovrstnikov je moral preslišati marsikaka zbadanja kot »Sclaf« in »Khadrotz«, toda ni se dal odvrniti od učenja slovenščine, kar mu je (tako priznava opetovano sam) v poznejšem življenju tako zelo koristilo.

Nadaljnje šolanje je opravil pri sorodniku v koroški Krki, visoko šolo na na Dunaju, od koder se je l. 1506 vrnil v Vipavo. L. 1508 je šel s cesarsko vojsko zoper Benečane. Pozneje se je v teh bojih tako odlikoval, da ga je leta 1514 cesar Maksimilijan povišal v viteški stan ter ga imenoval za dvornega komisarja in svetovalca. Odslej je bil v službi cesarja, najprej v notranjih državnih uradih, kmalu pa ga je začel cesar uporabljati za svojega odposlanca v težavnih in kočljivih diplomatskih misijah, ki so se začele z Rusijo l. 1516 in so trajale do l. 1552, ko je opravil svojo poslednjo pot k poljskemu državnemu zboru v Piotrkov. Umrl je na Dunaju l. 1566.

Dva svetova

Zgoraj sem dejal, da so bili Herbersteinovi spisi za dolga stoletja skoraj edini vir, iz katerega je zajemal zahodni svet svoje znanje o vzhodnem slovanstvu, obenem pa tako rekoč tudi prvo odkritje tega sveta. Rusijo so do tedaj kolikor toliko poznali pač v Carigradu in Bolgariji. Toda od tega evropski zahod ni ničesar imel, kajti prestolnica ob Bosporu je v verskem razkolu in zakrknjena v svojo staro slavo, živela življenje zase in je postala vrh tega l. 1463 še turška.

(Nadaljevanje)

Lepi obračuni obdelovalnih zadrug na Tolminskem

Ko so pred letom ustanavljali po tolminskih vaseh prve obdelovalne zadruge, so nasprotniki novega življenja na vasi povsod ugovarjali, da na Tolminskem, v njenih ozkih dolinah in grapah zadružništvo nikdar ne bo uspevalo. Premnogi so takrat tem ugovorom pritrjevali, toda danes, ko so za nami prvi občni zbor in obračuni obdelovalnih zadrug, končno le spoznavajo, da takrat niso imeli prav. Obdelovalne zadruge na Tolminskem so že prvo leto omogočile vsem zadružnikom dostojno življenje in dosegle lepe uspehe.

Najvišje je obračunala delovni dan zadruga v Rutu v Baški grapi. Tam je prejel vsak zadružnik za vsak delovni dan okroglo 150 din. Obdelovalna zadruga v Čezsoči, ki jo vodi tov. Franc Mlekuž, namestnik kandidata za Zvezni svet, je prav tako uspešno prebrodila prvo leto. Vrednost delovnega dneva znaša v tej zadrugi 97 din, bila bi pa še višja, če bi imeli zadružniki manjše ohišnice. Lani so začeli graditi hlev za 50 glav goveje živine, letos pa bodo zgradili še enega takega in ovčarnik za 200 ovac. Lepo vrednost delovnega dneva je dosegla tudi obdelovalna zadruga v Poljubinu, ki je izplačala za vsak delovni dan 110 din, zadruga na Srpenici pa 100 din. Podobni so uspehi tudi ostalih treh zadrug, ki so bile ustanovljene lansko pomlad.

Če pomislimo pri tem, da je glavna gospodarska panoga teh zadrug živinoreja in da je v teh krajih glavna mlečna sezona v zimskih mesecih, tedaj lahko trdimo, da bodo uspehi zadrug na Tolminskem v prihodnjih letih še lepši. Ne smemo namreč pozabiti, da so bile zadruge ustanovljene šele lansko spomlad in v njihovih obračunih niso všteti dohodki, ki so jih dobili posamezni zadružniki za mleko v zimskih mesecih. Ti dohodki bi nedvomno znatno dvignili vrednost delovnih dni.

V času prvih obračunov pa na Tolminskem niso pozabili tudi na ustanavljanje novih zadrug. Kmalu po ustanovitvi zadruge v Bojani v Breginjskem kotu, je sledila ustanovitev nove obdelovalne zadruge v najzahodnejših vaseh naše ožje domovine — v edini vasi Beneške Slovenije, ki je po mirovni pogodbi pripadla k nam — v Robedišču in sosednjih Logeh. Za njihovo ustanovitev ima največ zaslug Fronta, ki je prav tako pomagala pri gradnji šole v Robedišču, pri gradnji ceste iz Robedišča v Logje ter sodelovala pri elektrifikaciji obeh vasi. Tako imamo danes v tolminskem okraju že 13 obdelovalnih zadrug in upamo, da jim bo v kratkem sledila še štirinajsta na Slapu. Tem bodo seveda sledile še druge, dokler ne bodo zadruge po vseh tolminskih vaseh.

NAJVEČJI TURBOAGREGAT,
ki je bil po osvoboditvi postavljen v naši državi

Poročali smo že, da je začel v nedeljo 5. t. m. v raški termoelektrarni obratovati nov turboagregat. To je največji turboagregat, ki je bil po vojni postavljen v naši državi. Po osvoboditvi smo zgradili sicer že vrsto novih večjih termoelektrarn, kakor na primer v Ćupriji v Srbiji za 6000 kilovatov, v Zvezdanu v timoškem bazenu za 3000 kilovatov, v Skoplju za 5800 kilovatov in v Malem Kostolcu ob Donavi za 8000 kilovatov, v Velikem Kostolcu za 10.500 kilovatov in nedavno v Plevlju za 3000 kilovatov. Novi turboagregat v Raši pa ima zmogljivost 15.000 kilovatov ali 20.500 konjskih moči.

V termocentrali Vlaška pri Raši so imeli že prej termoelektrarno za 3000 kilovatov, ki skupaj z malo termoelektrarno Strmac za 900 kilovatov ni zadoščala za potrebe raškega premogovnega bazena. Zato so začeli leta 1948 poleg stare termoelektrarne v Vlaški graditi novo termoelektrarno.

Vsa montažna dela za to novo termoelektrarno so izvršili domači strokovnjaki, inženirji in tehniki brez vsakršne pomoči inozemstva. Mnogo delov celotne naprave je izdelala domača industrija. Montažo parne turbine in vzporednih naprav je izvršil oddelek za turbomontažo tovarne parnih turbin »Edvard Kardelj« v Karlovcu pod vodstvom inž. Milana Jenčiča. Generator in ostale električne naprave so montirali strokovnjaki podjetja »Elektromontaže« iz Ljubljane, železarni Vareš in Store sta izdelali potrebne cevovode, ladjedelnica »3. maj« na Reki pa je pomagala pri zvijanju visokotlačnih cevi. Prvič smo v naši državi brez tuje pomoči varili visokotlačne cevi. V ta namen je jeseniška železarna poslala v Rašo doma izdelane elektrode in je dala na razpolago visoko kvalificirane varilce za varjenje visokotlačenih cevi pod vodstvom inž. Kneza. Varjenje visokotlačnih cevi z domačim materialom je popolnoma uspelo. Svoj delež pri postavitvi naprav za novi turboagregat sta dala tudi kolektiva mladinske tovarne »Jedinstvo« v Zagrebu in ladjedelnice »Uljanik« v Pulju. Vse načrte je izdelal »Termobiro« ministrstva za elektrogospodarstov v Beogradu, montažna dela pa je vodil inž. Milan Zalar.

Začetek obratovanja nove termoelektrarne je bil povezan z velikim predvolivnim zborovanjem, ki so se ga udeležili številni rudarji raškega bazena. Na tem zborovanju je pomočnik ministrstva za elektrogospodarstvo Salom Šuica opozoril na velik pomen nove termoelektrarne za gospodarski razvoj Istre in Reke. Nova termoelektrarna bo izpopolnjevala energetski sistem jugovzhodnega dela Hrvatske, zlasti potem, ko bo začela obratovati nova hidrocentrala »Vinodol« pri Crikvenici. Razbremenila bo soške hidrocentrale, ki so doslej dajale velik del energije Istri, Reki in Pulju. Tako bodo soške hidrocentrale lahko v večji meri služile potrebam Slovenije. Na zborovanju so poudarili veliko požrtvovalnost delovnega kolektiva, ki je omogočil pospešeno montažo nove centrale s tem, da je v počastitev volitev v zvezno skupščino dal 20.200 nadur in 6168 ur prostovoljnega dela.

V Št. Lenartu so hoteli davke naprtiti predvsem zadružnikom

Ob zaključku odmere dohodnine kmečkim gospodarstvom za preteklo leto lahko na splošno ugotovimo boljše sodelovanje davčnih komisij. Je pa še mnogo primerov slabega odnosa komisij do te važne naloge. Pritožbe o nepravilni in nesorazmerni odmeri dohodnine so bile zlasti iz St. Lenarta v Slovenskih goricah in iz nekaterih drugih krajev mariborske okolice, kjer je bila odmera dohodnine v več primerih nesorazmerna in je povzročila upravičeno kritiko. V mnogih primerih je morala okrajna davčna komisija spremeniti sklepe krajevnih komisij, ki so postavljale neprimerne cenitve dohodkov.

Zlasti so bile ugotovljene pomanjkljivosti v delu krajevne davčne komisije v St. Lenartu, ki je pokazala oportunističen odnos do davčne politike z očitno tendenco više obdavčiti člane kmečkih obdelovalnih zadrug in zaščititi individualne lastnike kmetij. Zadružnikom je ta komisija ocenila povprečno mnogo višje dohodke kakor drugim kmetom. Zadružnici Jožefi Jenčičevi je n. pr. od 1 ha ohišnice ocenila 60.000 din letnih dohodkov, medtem ko je velikemu kmetu Bogomiru Klobasu, ki ima 19.4 ha veliko posestvo in vinograd, ugotovila 160.000 dinarjev dohodkov. Zadružniku Francu Krambergerju je ocenila od 1 ha ohišnice 51.000 din dohodka, članu davčne komisije Jožefu Muršaku pa od 4,83 ha zemlje le 40.000 din. Navedeni primeri nam zgovorno pričajo, da je hotela krajevna davčna komisija pri odmeri dohodnine uveljaviti svoje lastne interese oziroma interese velikega kmeta. Okrajna davčna komisija seveda takih cenitev krajevne davčne komisije ni mogla sprejeti in da je morala odmero popraviti in vskladiti. Pri tem je deloma tudi sama grešila, krivda pa pade predvsem na krajevno davčno komisijo, ki je s svojim brezvestnim odnosom do odmere povzročila tako situacijo.

Od danes:

Radio Ljubljana 327.1 m
Radio Maribor 292.1 m

Naše radijske postaje oddajajo od danes naprej na novih valovnih dolžinah v smislu evropske konvencije o radiodifuziji in o novi razdelitvi valovnih dolžin. Zato ponovno opozarjamo radijske poslušalce, da imajo naše domače radijske postaje odslej naslednje valovne dolžine: Radio **Beograd** 439 m, Radio **Beograd I.** 212.4 m, Radio **Beograd II.** (postaja LR Srbije) 236.6 m, Radio **Zagreb** 264.7 m, Radio **Ljubljana** 327.1 m, Radio **Skopije** 370.8 m, Radio **Titograd** 340.5 m, Radio Sarajevo 490.9 m in Radio **Maribor**, Novi Sad, Priština, **Reka** in ostale lokalne postaje 202.1 m.

Pošta Celje najboljši poštni kolektiv v Jugoslaviji

Te dni je bila kolektivu pošte Celje slovesno izročena prehodna zastava zvezne vlade kot najboljšemu poštnemu kolektivu v Jugoslaviji. V imenu zveznje vlade je zastavo izročil celjskemu kolektivu pomočnik poštnega ministra tov. Vladimir Šenk, ki je poudaril smotrno organizacijo dela v celjski pošti, ki je omogočila visoko produktivnost dela, zlasti pa sodelovanje celotnega kolektiva, tako sindikalne podružnice kakor tudi partijske in mladinske organizacije.

Ob izročitvi prehodne zastave so bile podeljene nagrade 12 najzaslužnejšim članom kolektiva. Tako je nagrado prejela telefonistka Anica Mirnik, ki je dosegla maksimalno izkoriščanje medkrajevnih linij Celje-Ljubljana in je s svojim delom dala spodbudo ostalim tovarišicam. Nagrado sta prejela tudi Franc Stoklas za vzorno delo v špediciji in usmerjevalec Franc Manfredo, ki se je v 2 letih usposobil za službo glavnega špedicista. Tudi ostali nagrajenci so mnogo pripomogli k uspehu celotnega kolektiva. Pri ocenitvi delovnega uspeha celjske pošte je treba upoštevati, da se je moral kolektiv vse leto boriti s težkočami, deloma zaradi zastarelih in neprikladnih naprav, deloma pa zaradi pomanjkanja strokovnega kadra, kajti skozi vse leto je delala pošta z 20 uslužbenci manj, kakor je predvideno po sistemizaciji.

Postajni kolektiv v Sevnici — drugi najboljši

Pretekli četrtek so sevniški železničarji drugič prejeli prehodno zastavo centralnega odbora ZSJ in ministrstva za železnice kot zaslužni kolektiv, se pravi kot drugi najboljši med prometno-transportnimi enotami v vsej državi. V zastopstvu zveznega ministra za železnice je zastavo izročil odlikovancem — in jim hkrati prinesel tudi diplomo in denarno nagrado — direktor ljubljanske direkcije tov. Danijel Lepin. Slavljencem so čestitali še zastopnik centralne uprave sindikata železničarjev tov. Egon Koš, zastopnik teritorialnega odbora sindikata železničarjev v Ljubljani tov. Stane Jereb pa tudi predstavniki domačega OF odbora in krajevne »Kopitarne«. Tričlansko zastopstvo postajnega kolektiva je v imenu vseh 200 članov obljubilo, da bo postaja letošnji transportni plan — in hkrati tudi zadnje leto prve Titove petletke — izpolnila do 29. novembra t. l., povrh obveznosti, da bodo opravili tudi 2500 ur prostovoljnega dela pri gradnji novega postajnega poslopja, ki se je že začela.

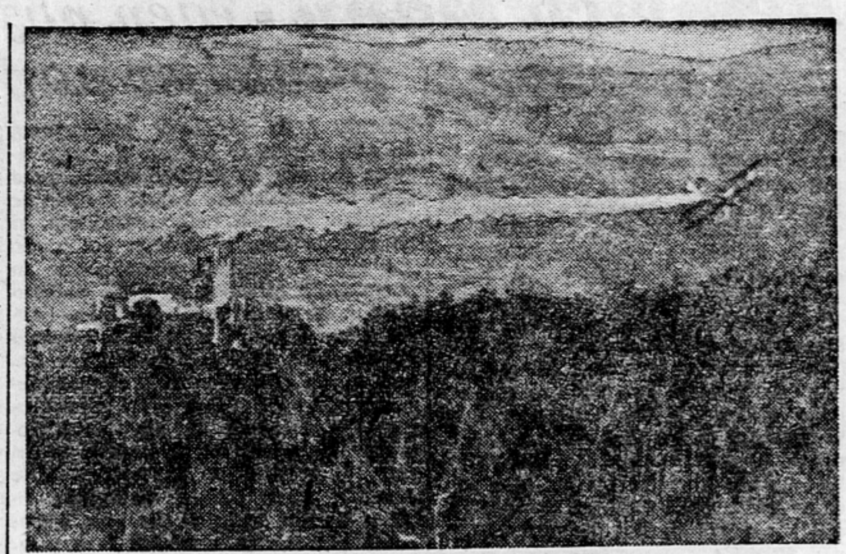
S slovesnosti, ki so ji dale še dopadljivejši okvir razne koncertne, pevske in odrske točke, je kolektiv poslal pozdravne resolucije Centralnemu komiteju KPJ, Zvezi sindikatov in ministru Todoru Vujasinoviću.

Invalidi iz mežiške, dravske in mislinjske doline so zborovali

Na nedeljski skupščini Zveze vojaških vojnih invalidov okraja Slovenjgradec so sprejeli več važnih sklepov. Invalidi bodo skrbeli, da bodo volitve kar najlepše in najbolje potekale. Invalidi iz Prevalj bodo šli na volišče v zgodnjih jutranjih urah, potem pa na udarniško delo. V letošnjem letu bodo opravili 8500 udarniških ur, 5 članov bo šlo v delovno brigado. V razpravi so člani iz Guštanja obravnavali možnost ustanovitve samostojne invalidske živinorejske zadruge. Ob zaključku so sprejeli predvolivne tekmovalne obveznosti.

Skrbite za pravočasno izpolnitev invalidskih prijav

Vsi, ki prejemajo invalidnine, naj se čim prej pri krajevnih ljudskih odborih in pri svojih organizacijah pobrigajo za pravilno in pravočasno izpolnitev svojih invalidskih prijav, kakor smo na to opozarjali že v ponedeljski številki.

Letala — uničevalec borovega prelca v letu nad gozdovi pri Rihenberku

Zastopniki naše vojske na obisku pri zadružnikih v Tomačevem

Oficirji in vojaki iz Ljubljane so v nedeljo dne 12. t. m. obiskali kmečko obdelovalno zadrugo v Tomačevem-Jaršah. Za ta obisk je bilo med vaščani veliko zanimanja, kar je pokazala velika udeležba zadružnikov in ostalih vaščanov na kulturni prireditvi, ki so jo gostje priredili v zadružnem domu.

V imenu vojske je prisotne pozdravil major Žvan. V svojem govoru je med drugim poudaril, da je tudi danes naša armada tesno povezana z delovnim ljudstvom, saj je njena naloga, da ščiti pridobitve ljudske revolucije, da pomaga graditi socializem v naši domovini in da kot oborožena sila omogoča mirno graditev in izpolnjevanje nalog petletnega plana. Zato tudi pripadniki naše armade aktivno pomagajo in sodelujejo v ustanavljanju in organizacijskem učvrščevanju kmečkih obdelovalnih zadrug. Ob koncu je poudaril potrebo po čim intenzivnejšem ideološko-političnem delu in študiju, da bi vsak zadružnik lahko čim več prispeval k socialistični graditvi.

Kapetan Nikola Stevič je nato v imenu vojske podaril zadružnikom knjige in doprsni kip tov. Tita, umetniško delo tov. Smrduja, — skromen dar in priznanje za uspehe, ki so jih zadružniki v Tomačevem in Jaršah dosegli pri dosedanjem socialističnem gospodarstvu. V imenu zadružnikov se je za darila in pozdrave zahvalil predsednik zadruge tov. Franc Srakar. Prisotni so z aplavzom pozdravili nagovore tovarišev iz armade in nagovor tov. predsednika zadruge. Potem se je začel kulturni spored, ki je bil solidno in duhovito pripravljen. Vsako točko so spremljala dolgotrajna odobravanja hvaležnih poslušalcev. Po končani prireditvi se je razvilo domače ljudsko rajanje.

Izid žrebanja srečk drž. razredne loterije

II. razred. 14 kola 7. marca 1950

Navajamo samo dobitke srečk, ki so bile prodane v Sloveniji.

A. Veliki dobitki: Znesek v oklepaju označuje dobitek cele srečke (ABCD)

998 (4000) 3733 (2000) 8582 (8000) 9025 (10.000) 15686 (2000) 15691 (2000) 17021 (4000) 17759 (4000) 24567 (10.000) 25381 (5000) 25873 (6000) 27853 (6000) 29169 (5000) 29659 (6000) 29916 (2000) 30026 (8000) 32012 (6000) 35278 (2000) 37996 (8000) 39183 (4000) 42585 (5000) 45805 (4000) 47225 (10.000) 47322 (10.000) 50696 (5000) 50720 (2000) 51592 (2000) 53168 (4000) 53251 (5000) 55241 (6000) 56067 (8000) 59390 (20.000) 62565 (2000) 63132 (5000) 67498 (40.000) 68746 (2000) 69551 (10.000) 72986 (6000) 74295 (10.000) 74560 (30.000) 75291 (5000) 75757 (5000) 77416 (2000) 77553 (5000) 80445 (6000) 80743 (2000) 82676 (20.000) 84013 (4000) 85501 (4000) 88303 (2000) 88326 (5000) 91346 (4000) 93351 (4000) 94492 (4000) 95015 (4000) 97793 (10.000) 98620 (10.000) 98642 (4000) 99118 (2000) 99666 (2000).

B. Mali dobitki: Cela srečka 600 din, polovična 300, četrtinska 150 din: **0.499** 965 989 995 — **1.658** 835 — **2.223** 505 514 801 802 847 884 — **3.106** 712 751 768 — **4.268** 274 919 979 982 — **5.329** 336 361 716 856 891 — **6.535** 542 549 575 741 805 815 831 833 — **7.029** 079 087 207 284 436 — **8.116** 330 337 370 520 527 530 538 571 — **9.006** 050 068 407 430 451 470 476 620 632 682 691 — **10.426** 447 560 572 — **11.417** 444 471 481 499 — **12.015** 540 576 580 652 661 943 — **13.206** 248 268 — **14.118** 142 199 973 983 — **15.612** 615 619 647 681 — **16.505** 556 — **17.123** 137 145 151 554 558 578 582 796 799 — **18.524** 552 554 — **19.413** 436 447 545 591 — **20.138** 165 170 173 395 937 940 995 — **21.578** 860 899 — **22.512** 514 571 573 801 819 850 864 — **23.321** 354 509 515 531 545 570 572 586 592 904 958 — **24.446** 455 459 466 525 543 581 587 — **25.034** 040 053 084 838 882 921 — **26.225** 272 556 — **27.004** 062 210 211 253 — **28.325** 378 810 887 — **29.191** 911 931 939 947 952 969 987 — **30.007** 049 603 612 618 629 630 642 — **31.366** — **32.403** 411 463 704 707 748 792 933 — **33.235** 272 297 840 851 867 — **34.354** 602 611 621 696 — **35.230** — **36.317** 361 364 396 — **37.312** — **38.703** 719 775 — **39.503** 547 568 582 — **40.447** 449 477 485 — **41.086** 093 225 247 905 907 957 — **42.957** — **43.218** 220 230 249 257 260 269 338 342 349 399 — **44.190** — **45.063** 088 806 818 822 826 839 857 896 936 959 977 — **46.000** 337 374 382 398 — **47.201** 208 277 812 814 824 843 — **48.517** 520 — **49.210** 225 241 276 281 306 395 396 — **50.001** 007 710 766 904 941 — **51.564** 568 589 — **52.017** 056 — **53.127** 242 274 809 814 815 845 848 850 890 893 — **54.213** 249 — **55.558** 567 584 622 629 636 650 — **56.887** 900 915 928 948 — **57.723** 729 762 777 794 — **58.214** 235 240 269 272 403 427 437 — **59.554** 560 — **60.607** 650 677 — **61.006** 061 099 934 941 980 994 — **62.024** 091 092 095 905 915 931 988 — **63.146** 166 857 896 — **64.309** 339 352 733 770 — **65.128** 132 145 148 181 191 654 671 — **66.003** 006 022 023 056 085 598 — **67.432** 469 499 717 721 741 — **68.316** 343 388 786 — **69.543** 563 571 597 810 816 833 877 879 880 — **70.777** — **71.315** 327 329 920 938 939 — **72.704** 773 937 959 963 — **73.374** 382 540 — **74.333** 337 371 390 — **75.215** 256 273 289 709 717 — **76.115** 158 843 — **77.321** 373 500 852 873 — **78.274** 818 819 853 898 965 — **79.314** 324 329 341 374 721 764 782 786 798 — **80.714** 717 744 774 793 — **81.233** 245 702 727 733 741 — **82.036** 084 504 547 553 576 584 600 — **83.330** 380 — **84.233** 255 262 318 329 — **85.101** 136 161 521 526 569 — **86.227** 234 266 296 — **87.106** 121 165 705 758 777 — **88.336** 536 539 590 — **89.435** 482 497 736 — **90.533** — **91.452** 463 512 — **92.069** 757 773 777 796 797 — **93.336** 343 — **94.475** 706 728 773 — **95.329** 914 961 972 989 — **96.348** 395 920 936 968 — **97.329** 373 909 945 980 — **98.127** 138 747 — **99.404** 408 409 420 426 437 664 705 842 857.

Srečke III. razreda bomo začeli prodajati 18. marca. Glavno žrebanje bo v aprilu. **Izžrebanih bo 40% srečk in tri premije.**

Igralcem, ki prejemajo srečke po pošti, bomo srečke III. razreda poslali takoj, ko prejmemo plačilo.

KOLEKTURA SREČK
Ljubljana, Tyrševa 11

VSEM LESNOINDUSTRIJSKIM PODJETJEM, LESNOPREDELOVALNIM TOVARNAM, ZADRUGAM TER OSTALIM PODJETJEM MINISTRSTVA LESNE INDUSTRIJE LRS

Obveščamo vsa podjetja ministrstva za lesno industrijo LRS in zadruge, da bo **od 16. marca dalje ob torkih, četrtkih in sobotah** tik pred zaključitvijo jutranje oddaje Radia Ljubljane (ob 8. zjutraj) oddaja, v kateri bodo dobila podjetja in zadruge najnujnejše in najvažnejše smernice za njihovo delo.

Zato opozarjamo vsa podjetja in zadruge, da so navodila kakor poslušanje oddaj za vse obvezna. V primerih, če ni na razpolago radijskih sprejemnikov, je potrebno organizirati poslušanje teh kratkih oddaj.

Sekretariat ministrstva za lesno industrijo LRS

DNEVNE VESTI

KOLEDAR

Sreda, 15. marca: Klemen, Velislav.
Četrtek, 16. marca: Herbert, Hilarij, Radovan.

SPOMINSKI DNEVI

15. III. 44. p. n. e.: (to je pred našo ero pred našim štetjem) Umorjen rimski državnik in vojskovodja Gaj Milan Cezar. Rojen leta 100 p. n. e.
15. III. 1824. — Rojen v Brodu na Savi eden prvih srbskih pesnikov Branko Radičević. Na Stražilovem na Fruški gori ima spomenik.
15. III. 1848. — Začetek marčne revolucije na Madžarskem pod vodstvom pesnika Sandorja Petöfija.
15. III. 1897. — Umrl v Zagrebu slovenski pesnik Matija Valjavec.
15. III. 1939. — Hitler nasilno zasedel ČSR.
15. III. 1942. — Začetek III. sovražne ofenzive proti enotam NOV in POJ.
15. III. 1943. — Napad severnoprimorskega odreda na Drežnico pri Bovcu, padla vsa posadka.
15. III. 1947. — Umrl v Parizu francoski književnik Jean Richard Bloch, rojen v Parizu l. 1884.

DEŽURNA LEKARNA

Centralna lekarna, Tromostje Trg Franceta Prešerna 5.

●

PUTNIK Ljubljana obvešča vse šlace sindikatov, ki imajo planiran dopust v mesecu aprilu in začetkom maja, da se takoj javijo v poslovalnici v Ljubljani zaradi dodelitve hotelskih napotnic.

Obveščamo, da je cesta Podnart—Kropa zaradi popravila mostu na Sp. Lipnici zaprta od 14. do 30. marca 1950. Promet je preusmerjen preko Radovljice na Kropo. Uprava cest Jesenice. 653-n

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 15. marca ob 20: Ostrovski »Goreče srce«. I. repriza. Izven.
Petek, 17. marca ob 19.30: Shakespeare »Kralj Lear«. Zaključena predstava za LMS.

OPERA

Sreda, 15. marca ob 20: Puccini »Tosca«. Zaključena predstava za LMS.
Četrtek, 16. marca ob 20: Mozart »Figarova svatba«. Zaključena predstava za LMS.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Četrtek, 16. marca ob 20: Božič: Umik. Izven.
Petek, 17. marca: zaprto (generalka).
Sobota 18. marca ob 20: Gogolj: Revizor. Premiera. Izven.

LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Petek, 17. marca ob 19.30: Kreft: Krajnski komedijanti.
Sobota, 18. marca ob 19.30: Kreft: Krajnski komedijanti.
Nedelja, 19. marca ob 15.30: Kreft: Krajnski komedijanti.

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

Zunanja trgovina in petletni plan je naslov predavanja, ki bo drevi, 15. marca ob 20 v mali filharmonični dvorani na Kongresnem trgu. Predaval bo tovariš **dr. Boris Puc.**

KONCERTI

Godalni hvartet Slovenske Filharmonije je naša komorno umetniška skupina, ki si je s svojo izvrstno igro že v kratkem pridobila med občinstvom in tudi v umetniških krogih močan sloves. Na petkovem koncertu v veliki Filharmonični dvorani bo izvajala Mozartov kvartet, Škerjančev V. kvartet in Smetanov kvartet »Iz mojega življenja«. Vse obiskovalce opozarjamo, da si kupijo spored, ki prinaša podrobno gradivo o vsakem izvajanem kvartetu. Koncert bo v petek 17. marca ob 20 v Filharmoniji. Predprodaja Knjigarna muzikalij. 649-n

Centralni pevski zbor s Slovenske Koroške, ki bi moral koncertirati v Ljubljani v soboto, 18. marca, pride k nam šele konec prihodnjega tedna. Vse podrobnosti objavimo. 650-n

RADIO

327,1 m, 202,1 m
SPORED ZA ČETRTEK:

Poročila ob 6.15, 7.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00 in 23.30; 6.30 jutranja telovadba.

6.00 Narodne pesmi; 6.40 Plesna glasba; 7.10—8.00 Jutranji koncert; 12.00 Arije in dueti iz francoskih oper; 12.40 Zabaven glasbeni spored; 13.20 Oddaja za pionirje: Zgodovina (ponovitev); 13.40 Claude Debussy: Iberia, slike za orkester; 14.00 Igra Stojan Stenovič s svojo kapelo; 14.30 Oblike presežne vrednosti (ciklus — ponovitev); 14.50 Bela Bartok: Dwa rumunska plesa; 15.10—15.30 Sergej Rahmaninov — Otok smrti; 18.00 Od Novih akordov do danes — samospevi Pavla Šivica; 18.20 Pogovor s pionirji; 18.40 Maurice Ravel: Španska rapsodija — D. Kabalevski: Predigra k operi »Miklavž Breugnon«; 19.15 Prenos reportaže iz Planice; 19.30 L. v. Beethoven: Sonata št. 2 v A-duru — izvajata violinist Ali Dermelj in pianist Pavel Šivic; 20.00 Politični komentar Radia Beograd; 20.15 Partizanske pesmi; 20.30 Petletka naša teče . . . ; 20.50 Nekaj skladb za orkester; 21.05 Svetovno nogometno prvenstvo; 21.15 Koncert slovenskih solistov — sodelujeta violinist Miran Viher in pianistka Hilda Čas-Horakova; 22.15 Pester nočni spored; 23.35 Zaključek oddaje.

KINO

KINO »UNION«: amer. barvani glasbeni film: »Nepozabna pesem«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.
KINO »MOSKVA«: amer. film: »Njen obraz«. Hrvaški pregled 1. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.
KINO »SLOGA«: franc. film: »Domovina«. Fizkultura 9. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.
TRIGLAV: Premiera nemškega filma »Corona«, tednik. Predstave ob 15.30, 17.30 in 19.30. Predprodaja za sindikate od 9. do 11. ure. SISKA: sovj. film »Kako se je kalilo jeklo«. Pionir in dvojka. Predstava ob 20. — LITOSTROJ: ameriški film »Boomerang«, Zima 49.
MARIBOR PARTIZAN: sovjetski film »Tahir in Zuhra«, Rudnik Breza. — UDARNIK: ameriški film »Tarzan zmagovalec«, makedonski mesečnik št. 14.
CELJE METROPOL: sovj. film »Daljna nevesta«, Z pionirji po Dalmaciji. DOM: francoski film »Fantastična simfonija«, filmske novosti 205.
KAMNIK: jugoslovanski film »Barba Žvane«, filmske novosti 203.

PRESKRBA

DELITEV MESA

Poverjeništvo za trgovino in preskrbo MLO v Ljubljani obvešča potrošnike, da si lahko nabavijo sveže meso ali po želji drobovino od srede dne 15. do nedelje dne 19. t. m. na odrezke živilskih nakaznic in sicer:

R—1a, R—1b, R—2a po 1000 gr mesa na 4 odrezke št. 5, 6, 7, 8 — marec;
R—1, R—ž1, R—ž2 po 500 gr mesa na 2 odrezka št. 3 in 4 — marec;
R—2, R—3, D—1, D—2, D—3, G po 250 gramov mesa na odrezek št. 2.

Meso si lahko nabavijo tudi bolniki, noseče žene, krvodajalci in udarniki.

V sredo, dne 15., četrtek 16, petek 17. bodo delile meso od 6. do 12. in od 14. do 18. ure; v nedeljo, dne 19. pa od 6. do 11. ure določene rajonske poslovalnice in poslovalnice na trgu.

V soboto, dne 18. t. m. bodo delile meso vse rajonske poslovalnice in poslovalnice na trgu neprekinjeno od 6. do 18. ure.

Telečje meso se deli samo na otroške živilske nakaznice, ako potrošnik to želi.

Opozarjamo razdeljevalce mesa, da se strogo drže danih navodil in da dele meso samo na razpisane odrezke živilskih nakaznic. Vsa navodila, dana s posebno okrožnico ostanejo še nadalje v veljavi.

OBVESTILA

SKLEPANJE POGODB

V zvezi z sklepanjem pogodb za II., III. in IV. četrtletje 1950, obveščamo vsa Ministrstva, direkcije ter podjetja, katerim so dodeljeni kontingenti minimalnih količin po granah 313 in 122 razen kemikalij, a za katere je naše podjetje že sklenilo pogodbe za I. četrtletje, da takoj po prejemu »obvestila o proizvajalcih po kvartalih za leto 1950« od Planske komisije LRS oziroma njihovih AOR, iste (original) prineso našemu podjetju v smislu točke IX. odredbe o sklepanju pogodb za leto 1950. — »LES Ljubljana«, Ljubljana — Parmova ulica.

UMETNA VALILNICA ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Pozivamo vsa državna posestva, ekonomije, Kmetijske obdelovalne zadruge in množične organizacije, da naročijo piščance čimprej, kolikor tega še niso storili, ki jih rabijo za svoje letošnje potrebe. Naročila pošljite: Umetna valilnica Št. Vid nad Ljubljano, telefon 7—80. — Kokošja jajca sprejemamo v valjenje do preklica samo vsak četrtek. Jajca vodne perutnine valimo samo za MDN. Uprava.

UMRLI

Umrl je v Nabrežini **KRISTIJAN PERTOT**, civ. geometer v Murski Soboti. Naj počiva v miru. Žalujoča družina.

Po mučnem trpljenju nas je za vedno zapustil naš dragi oče, stari oče in tast **PAVEL OGRIS**. Pogreb pokojnika bo 16. marca ob 16 izpred hiše žalosti. Žalujoči sin Viktor, hčeri Albina in Mici z družinami. Jesenice, Majiorana.

Dotrpela je v 76. letu starosti naša ljuba mama, stara mama **AMALIJA KOTNIK**. Pokopali jo bomo v sredo 15. t. m. ob 16 na okoliškem pokopališču v Celju. Žalujoči družini Kotnik in Šeligo. 976-I

Žalostni naznanjamo, da je umrl v starosti 79 let naš dragi oče **JOŽE ZUPANČIČ** v Zg. Hotiču št. 13. Pogreb bo v petek 17. marca ob 8. zjutraj na farno pokopališče v Hotiču. Žalujoča družina in sorodstvo. 978-I

Po mučni bolezni me je zapustila draga žena **MATILDA SCHUBERT**. Pogreb bo v četrtek 16. marca popoldne v Polje. Žalujoči mož Leo Schubert in ostalo sorodstvo. 975-I

Vsem sorodnikom in znancem sporočamo žalostno vest, da nam je v starosti 84 let umrla naša draga mama, žena, stara mama, teta in tašča **KATARINA TOMAŽIN** roj. **TAVČAR**. Pogreb bo v četrtek ob 8. uri zjutraj na farno pokopališče na Raki pri Krškem. Žalujoči mož, sin Tone, hčere Marjanca, Malči, Neška in ostalo sorodstvo. Smednik, 15. marca 1950. 974-I

MALI OGLASI

OTROŠKA ROKAVICA se je našla v Tivoliju. Zgubitelj jo dobi v ogl. odd. 1453-14

BELA PSIČKA, mali špic, se je zgubila 4. marca. Kdor ve kje se nahaja naj javi proti nagradi. Vidmar, Mala čolnarska 17. 1406-14

PROSIM tovariša, ki mi je 13. marca ob 10.30 pomotoma vzel listnico z prometno in vozniško knjižico in pooblastila, da vrne iste na ogl. odd. Denar lahko obdrži. 1424-14

SVETLORJAVO AKTOVKO sem izgubil, na popoldanskem vlaku, med Savo in Trbovljami 11. t. m. Poštenega najditelja prosim, da jo vrne proti nagradi na naslov v ogl. odd. 1428-14

NA POTU od Zagreba do Bleda sem izgubil legitimacijo. Najditelja prosim, da jo vrne: Mandarić Ivan — Gozdna uprava Rečica-Bled. 1433-14

TOVARIŠICA, ki je 10. febr. t. l. v Celju na Mariborski cesti pomagala moji ženi, katero je povozil kolesar, spraviti na varno, prosim da odda svoj naslov v podružnici SP Celje v svrho nagrade. 1431-14

8. MARCA se je zatekel pes volčjak. Dobi se pri Kolar Tomislav, Celje-Teharje 19. Ako ga lastnik v 1 tednu ne odvede, ga prijavim na svoje ime. 1432-14

SPREJME se ženska srednjih let, kot kuharica, katera bi imela veselje in zmožnosti za planinsko postojanko »Staničeva koča«. Reflektantinje naj se zglasijo osebno ali pismeno pri predsedniku Planinskega društva Javornik - Koroška Bela, tov. Vilman Janku. Plača po dogovoru. 1429-4

KUPIMO stenske ure. Poslati ponudbe na tovarno likerjev v Ajdovščini. 1430-6

KUPIMO dobro ohranjeno karoserijo Za Opel-Kadet ali Olympia. Ponudbe na: Utensilia, Ljubljana, Rudnik 24. Telefon 51-69. 1418-6

NALIVNO PERO se je našlo 7. t. m. Dobi se pri Vrančič, Beethovnova 16-II. nadstr. 1427-14

V NEDELJO je bila na poti, od Vidovdanske ceste do Mestnega doma izgubljena lasulja (baroka), last Šentjakobskega gledališča. Najditelj naj jo odda proti nagradi v Šentjakobskem gledališču. 1423-14

IZGUBIL sem dne 22. febr. v Celju iz popoldanskega mariborskega avtobusa do blagajne na postaji denarnico s približno 2500 din in raznimi dokumenti. Ker sem invalid, prosim najditelja, da mi vrne proti nagradi. Jože Napotnik, Slovenije Ceste, Litostroj, Ljubljana. 1420-14

ENOSOBNO STANOVANJE v centru Ljubljane zamenjam z odgovarjajočim v Zagrebu, lahko tudi na periferiji. Ponudbe na oglas. odd. pod Ljubljana. 1451-10

PALME, oleandre (Somarops, Feniks) in razne dekorativne rastline kupimo v višini do dveh metrov. Ponudbe sprejema Lakovič Marjan, Ljubljana, Poljanski nasip 48-I. 1450-6

ENOSOBNO STANOVANJE s pritiklinami na Bledu zamenjam za enakega v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. 1449-10

ŽENSKO ZAPESTNO URO sem našel 5. t. m. na kolodvoru. Dobi se Vilharjeva 3, Bremk. 1448-14

TRAMVAJSKO in oblačilno karto sem izgubila 10. t. m. Poštenega najditelja prosim, da proti nagradi vrne Celovška c. blok 7, stop. 3. — Pendžer. 1446-14

ŽIVILSKE in tekstilne karte izgubljene dne 13. t. m. na ime Albreht, prosim najditelja, da jih proti nagradi vrne. Pesjakova 12-V, Savska kolonija. 1445-14

IZGUBILA sem denarnico in razne listine na ime Silvija Bizjak. Prosim vrniti proti nagradi imenovani. — Celovška 71. 1444-14

ŽIVILSKO KARTO sem našel, na ime Božič. Dobi se pri Kavčiču. Mizarstvo Podobnik, Crkvena 1. 1437-14

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

15. marca ob 1: Področje visokega zračnega pritiska polagoma raste nad južnovzhodno in srednjo Evropo ter gradi most proti drugemu jedru visokega zračnega pritiska s središčem nad Grenlandijo. Atlantik in zahodna Evropa pa sta še nadalje pod vplivom morskih polarnih zračnih gmot, ki povzročajo oblačno vreme in deževje v tem delu Evrope. — Danes je v Sloveniji pretežno oblačno vreme z najnižjo temperaturo —4° C na Jezerskem.

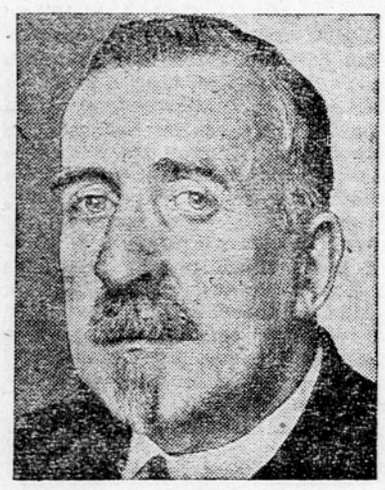
SNEŽNE RAZMERE V SLOVENIJI

PLANICA: —3° C, 38 cm snega; POKLJUKA: —4° C, 85 cm snega; DOM POD PRISOJNIKOM: 28 cm snega; MALA PLANINA (13. t. m.): 60 cm južnega snega.

NAPOVED ZA ČETRTEK: Zboljšanje do pretežno lepega vremena. Temperatura brez bistvene spremembe.

Heinrich Mann - eden najbolj bojevitih pisateljev napredne Nemčije

S smrtjo Heinricha Manna, ki je preminul 13. marca v kalifornijskem letovišču Santa Monica ob Tihem oceanu, je postala siromašnejša ne samo nemška, marveč tudi svetovna literatura. Ta pisatelj je bil eden tistih resnično internacionalnih osebnosti, ki služijo velikim idealom človeštva, tako da skušajo s svojimi umetniškimi deli poglobiti in razširiti pojme kakor so narod, domovina, Evropa, človeštvo, ne da bi se odpovedali vsem najžlahtnejšim izročilom lastnega naroda. Taki pripovedni umetniki, taki oblikovalci naprednega evropstva so bili Romain Rolland, Henri Barbusse, John Galsworthy in Bernard Shaw v zapadnem svetu, brata Heinrich in Thomas Mann pa v Nemčiji. Ljudje, ki pripadamo rodu, pred katerim so le-ti hodili kot vzorniki, kot nositelji plamenic, smo jih pogosto imenovali v isti sapi, kakor da bi ta imena predstavljala isto duhovno občestvo. Navedena šestorica, izmed katerih živita samo še Shaw in Thomas Mann in ki bi jim mogli pridružiti še mnoga druga imena, zlasti iz vrst slovanskih narodov, je imela številne skupne poteze. Potekli so iz meščanskih krogov, zrasli v ozračju domačih nacionalističnih in imperialističnih gibanj na prelomu dveh stoletij in postali bolj ali manj napadalni kritiki svojega naroda in

svoje dobe, opisovalci kapitalistične družbe in neizprosni analitiki tistih strasti in duhovnih zablod, ki so prinesle človeštvu dve imeprialistični vojni svetovnega značaja. Toda vsak izmed njih — ta bolj, drugi manj — je hkrati v kritiko in razčlembo razkrajajočih se družbenih sistemov oznanjal vero v nov, boljši svet. Romain Rolland, Barbusse in do neke mere Shaw in Heinrich Mann so se že zavedali nujnosti, da se zgradi ta novi svet z revolucionarno akcijo, z velikimi množičnimi gibanji. Vsi pa so se čutili duhovne občane nove, napredne Evrope, ki se ne bo izmotala samo iz svojih nacionalnih nasprotij, marveč bo rešila tudi druga nič manj usodna socialna nasprotja.

Heinrich Mann je bil starejši izmed bratov Mannov. Rodil se je 27. marca 1871 v Lübecku. Bralec romanov njegovega l. 1875 rojenega brata Thomasa, zlasti znamenitega spisa »Die Buddenbrooks«, je skoraj domač v tem svetu ponosnega hanseatskega patricijstva, ki ga kapitalistična industrializacija neizprosno žene v gospodarski propad. Heinrich Mann je l. 1900 izdal svoj prvi roman z naslovom **»Im Schlaraffenland«**. To delo kaže s stilne plati, da je bilo umetniško izhodišče mladega pisatelja naturalizem, ki se ga je učil ob vzoru Maupassanta: prav kakor ta v »Bel-Ami«, opisuje Heinrich Mann v romanu »Im Schlaraffenland« brezobzirno stremuštvo in neugnano, čeprav v svojem jedru že bolezensko načeto slo po življenju in uživanju. Toda Heinrich Mann ni ostal dolgo v krogu naturalistično-novoromantične literature. V enem izmed naslednjih romanov **»Profesor Unrat«** (v slovenskem prevodu Fr. Bradača iz l. 1935 »Profesor Nesnaga«) že vidimo, kam se suče umetniški razvoj Heinricha Manna: ne da bi se docela odpovedal miku, ki ga ima zanj osebno nezainteresirana, zmerno realistična proza z rahlim romantičnim nadihom (krasen primer takega njegovega pripovedovanja je roman iz italijanskega življenja **»Die kleine Stadt«**), se čedalje bolj razvija v pripovednega pamfletista, v jedkega kritika družbe in dobe, v zagrizenega nasprotnika wilhelmovske vladajoče plasti, kapitalističnih klik, pruskega militarizma. Že sam »Profesor Unrat«, je takle tipičen pamflet na nemško družbo pred prvo imperialistično vojno: v njem je prikazan zarodek tiste mentalitete, ki bo nekega dne, še preden bo minilo pol stoletja, pognala sfanatizirane in pustolovske hitlerjevske tolpe po širni Evropi, da v dejanjih pokažejo, kakšni roparji so se napajali ob vodah Nietschejeve filozofije in rastli v bahavi samovšečnosti nemškega malomeščanstva, ki je našlo v Hitlerju svojega glasnika. Dobršen del nadaljnjih romanov Heinricha Manna, zlasti veliki satirični spisi **»Der Untertan«**, **»Die Armen«**, **»Der Kopf«** (trilogija) in drugi kažejo, kako je strastna, napadalna pripovedna umetnost tega pisatelja v nekem smislu prehitela svojo dobo, najsi je bičala njene izrojene pojave; pokazala je namreč, kakšne razkrajalne, negativne, uničevalne sile tiče v navidezno krotkem nemškem meščanu, filistru, uradniku, vojaku, v tej množici prisklednikov in prilizunov, zajedalcev in stremuhov wilhelmovske dobe. Prehitela je svojo dobo s tem, da je mogel poznejši emigrant Heinrich Mann v razdobju hitlerjevske diktature, ko je pisal o novi Nemčiji, samo potegniti zadnje niti in pokazati, kje korenini, odkod poteka ta povampirjeni bes krotkega in izobraženega nemškega človeka in zakaj je mogel Karel Kraus spremeniti nekdanji rek »Das Volk der Denker und Dichter« (ljudstvo mislecev in pesnikov) v »Das Volk der Hänker und Richter« (ljudstvo rabljev in sodnikov). Že Mahrholz pa očita Heinrichu Mannu, da ni videl preporodnih, zdravejših, evropsko čutečih sil v nemški mladini svoje dobe in da je zlo kapitalistične družbe preveč omejil na nemški narod, kjer se je v svojskih pogojih zares najbolj razbohotilo; ta očitek, izrečen nekaj let pred nastopom hitlerizma, je nadaljnji razvoj malone docela izpodbil in šele s polomom hitlerizma, se začenjajo znova oblikovati napredne sile v nemškem ljudstvu in obračunavati s tisto žalostno dediščino, ki jo je zlasti Heinrich Mann napadal z razkačeno satiro in neizprosno ironijo.

Literarno delo Heinricha Manna obsega mnogo romanov in novelističnih zbirk od že omenjene trilogije, ki ima skupen naslov **»Das Kaiserreich«** preko **»Die grosse Sache«** (slov. prevod »Velika stvar« l. 1933), do njegovih emigrantskih del, zlasti enega poslednjih romanov **»Der Atem«**. Družbena tematika teh spisov, njihova odločna in jasna usmerjenost v prikazovanje propadanja in moralnega poloma nemške kapitalistične družbe, njihova svetla, revolucionarna človečnost, njihova široka realistična podlaga, nesporna umetniška dognanost in pomembnost, vse to je uvrstilo Heinricha Manna na enega prvih mest v nemški literaturi. Kakor njegov brat Thomas je bil tudi on mojster nemške literarne besede. Stejejo ga med najimenitnejše stiliste novejše nemške proze. V svojem umetniškem razvoju je prehodil pot od naturalističnega sloga preko novoromantične besedne umetnosti do ekspresionizma, ki je dosegel v najboljših proznih spisih Heinricha Manna izredno gibčnost, barvitost in polnost, vendar pa brez sleherne dekadentne navlake. Literarni stil Heinricha Manna je takšen, kakor je bil ta pisatelj sam kot človek in kot umetnik: zdrav, poln življenjske energije, logičen in vendar tankočutno poglobljen v vse neskončne odtenke in vibracije sodobnega mišljenja in čustvovanja, pri tem pa možato povzdignjen nad kaos svojega časa, prežet z naprednimi težnjami, ki so zbliževale njegovo literarno delo z množicami nemškega in svetovnega proletariata.

Sama po sebi se vsiljuje razlika med obema bratoma Mannoma. Nedvomno sta si bila pri izhodišču najbližja. Skupna emigrantska usoda, staranje v tujem svetu, daleč od svežih tokov domovine ju je znova zbližalo ob koncu Heinrichovega življenja in dela. Njuna skupna zavest naprednega, k novemu humanizmu usmerjenega evropstva, sloneča na zaničevanju nemškega šovinizma, je bila že omenjena. V najvažnejših razdobjih svojega življenja pa sta oba brata Manna hodila različna pota. Heinrich je bil idejno radikalnejši, satirično mnogo bolj zaostren in v svoji analizi meščanske družbe odločnejši. Bil je eden najbolj bojevitih pisateljev Nemčije, ne da bi zaradi tega zmanjšal svoj umetniški pomen. Avtor »Zauberberga« je podoben prebivalcu visokih vrhov, čigar pogled je neugnano uprt iz preteklosti in preko realnosti k nečemu daljnemu, za sedaj komaj dosegljivemu; to je pesnik demokratične noblese. Njegov brat Heinrich se je najrajši gibal v nižinah, med ljudstvom, v večni opoziciji zoper vse vladajoče sile svojega časa; pri tem je bil bolj bojevnik, ki suče namesto meča pero, kakor pa žlahten besednik z vrhov, kot je avtor »Zauberberga«.

Ne Heinrich Mann in ne njegov brat Thomas se nista marala po polomu hitlerjevske Nemčije vrniti iz emigracije. Ostala sta prostovoljna emigranta v času, ko Nemčija obeh con tolikanj potrebuje mož njunega kova. Nemški tisk je o tem večkrat razpravljal in nekateri so ju celo odločno grajali. V zmedi, ki je poplavila njuno domovino, sta brata Manna ostala na svojem »čarobnem vrhu«, tam ob Tihem oceanu, tako daleč od morja, ki pljuska ob obrežje njune severnonemške domovine — nemara sta se čutila prestara za vse to, kar si mora nemško ljudstvo izbojevati proti negativnim silam svoje nedavne preteklosti in pod pritiskom tujcev. Thomas se morda še vrne, Heinrich je ostal za zmerom v tujini.

B. B.

Mednarodni smučarski teden v Planici

TUDI V SMUKU SO ZMAGALE AVSTRIJKE

Tretji dan planiškega tedna je bilo na sporedu mednarodno tekmovanje v smuku za ženske. Kakor v slalomu, so se tudi v smuku pomerile Avstrijke in naše tekmovalke. Vreme jim tudi tokrat ni bilo naklonjeno, vendar je bilo tekmovanje kljub temu kvalitetno.

Tudi v smuku so prepričevalno zmagale Avstrijke in zasedle prva tri mesta. Prav tako kakor med njimi, je bila huda borba med našimi tekmovalkami. Tokrat so se poleg izkušenih udeležile tudi mlajše smučarke. Presenetila je zlasti najmlajša Slavica Zupančič iz Kranja, ki ji je le za malo ušlo prvo mesto med Jugoslovankami. Padci na zadnjem delu proge so jo uvrstili za Katnikovo.

Tekmovalna proga je bila dolga 1800 metrov z višinsko razliko 350 m in je tekla izpod Bukovnika proti Brsnini. Startalo je 11 Jugoslovank in 3 Avstrijke.

Prva se je spustila Tomandlova, za njo pa Meierjeva, ki se je v smuku revanžirala svoji rojakinji Kleckerjevi za poraz prejšnjega dne. Čeprav je Kleckerjeva poleg redkih vozila začetno strmino direktno, ji ni uspelo prehiteti zmagovalke Meierjeve. Pri naših tekmovalkah se je videlo, da nimajo dovolj telesne vzdržljivosti, ker so po večini vse odpovedale na zadnjem delu proge sicer bi bil njihov čas precej boljši.

Rezultati so naslednji:

1. **Meier Marie** (Avstrija) 1:57;
2. **Klecker Trude** (A) 1:58,8;
3. **Tomandl Rezi** (A) 2:06;
4. **Katnik Vida** (Jugoslavija) 2:26;
5. **Zupančič Slavica** (J) 2:30,2;
6. **Oblak Meta** (J) 2:36,8;
7. **Praček Lojzka** (J) 2:46,2;
8. **Adamič Bara** (J) 2:48,4;
9. **Matičič Polonca** (J) 3:05,8;
10. **Pohar Silva** (J) 3:06,2;
11. **Krmelj Jožica** (J) 3:10, 2;
12. **Erman Mara** (J) 3:19;
13. **Černič Staza** (J) 3:26,2;
14. **Magušar Mica** (J) 3:44,6.

Tine Mulej je isto progo prevozil v času 1:37 minute.

Organizacija tekmovanja v smuku je bila kakor pri slalomu odlična. Danes je na sporedu slalom, jutri pa smuk za moške.

Norveški skakalec Svein Hako nsen je dobil znamenje za start

Po dveh letih spet skoki na 120 metrski skakalnici

Drug pomemben dogodek včerajšnjega dne so bili skoki na 120 metrski skakalnici. Kakor znano, je bila lani velika skakalnica zaradi pomanjkanja snega neuporabna in so skakali le na 80 metrski. Letos je ta velika športna naprava spet usposobljena za tekmovanja. Posebnost včerajšnjega dne je bilo tudi dejstvo, da so med nastopajočimi spet Norvežani, ki so bili naši gostje ob otvoritvi skakalnice leta 1934. Ob tej priložnosti lahko ugotovimo ogromen napredek v našem smučarskem skakalnem športu. Med tem, ko je pred šestnajstimi leti dosegel najdaljši skok Norvežan Birger Ruud z 92 metri, je bil naš Albin Novšak skoraj za trideset metrov krajši. Danes je

Norvežan Sverre Kronvold

bil položaj drugačen. Najboljši Norvežan Schjelderup je skočil 97 metrov, naš Polda pa s krajšim zaletom 93 metrov. Poleg tega imamo namesto dveh, najmanj deset skakalcev, ki smo zanje brez skrbi, da ne bodo zatajili zaupanja, ki ga uživajo med ljudstvom.

Ob pol enajstih so se začeli skoki za trening na 80 metrski skakalnici. Nastopili so Norvežani, Italijani in naši skakalci in edini avstrijski tekmovalec v skokih Grömmer. Najdaljši skok je imel Schjelderup 80 m, izmed naših je skočil najdelj Klančnik s 75 metrov in Gašperšič, ki je dosegel enako daljavo. Čeprav slog niso ocenjevali, lahko rečemo, da so z redkimi izjemami vsi tekmujoči lepo skakali.

Med tem je bila urejena velika skakalnica. Prvi se je spustil z zaletom Rudi Finžgar, ki praznuje letos desetletnico, odkar je prvič skočil v Planici. Skok je bil dolg 66 m, nato so po vrsti drug za drugim skakali Norvežani, Italijani in naši tekmovalci. Zaradi južnega snega ni bilo posebnih daljav. Najdaljši skok dneva je dosegel Schjelderup 97 m. Poleg Finžgarja je on edini s polnim zaletom. Tekmovalci so dosegli naslednje daljave:

Finžgar: 66, 83, 81, 89 metrov;
Schjelderup: 77, 85, 90, 97;
Rogelj: 74,5, 83, 81, 80;
Razboršek: 67 (padec) 72, 67;
Trivella: 69, 82, 79;
Grömmer: 76, 88, 89;
Kronvold: 78, 85, 85;
Stenersen: 78, 90, 90;
Polda: 81, 89, 93;
Klančnik: 73, 87, 91;
Pennacchio: 69, 80, 81;
Da Coll: 72, 84, 81;
de Lorenzi: 88, 92;
Slattsveen: 69, 88;
Höysaeter: 69, 88.

Naši alpski smučarji so tekmovali v Avstriji

Preteklo soboto in v nedeljo je bilo v Kitzbüchlu (Avstrija) mednarodno smučarsko tekmovanje v alpskih disciplinah. Poleg Avstrijcev so sodelovali tudi predstavniki Jugoslavije in Italije.

V smuku je zmagal Avstrijec Huber-Matevž Lukanc je zasedel 12. Magušar pa 24. mesto. V slalomu se je Lukanc uveljavil na 22. Krmelj pa na 25. mesto. V alpski kombinaciji je Lukanc na 20 mestu. V specialnem smuku je Magušar zasedel 9. Lukanc 15. Štefe 19. Krmelj pa 20. mesto.

Prvenstvo visokošolcev Jugoslavije na Popovi Šapki

Preteklo nedeljo se je na Popovi Šapki začelo prvo smučarsko prvenstvo visokošolcev Jugoslavije. Sodelujejo študentje iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Skoplja in Sarajeva. — Po otvoritvenih slovesnostih je bilo tekmovanje žensk v teku na 4 km, kjer se je pomerilo 16 tekmovalcev. Proga je bila razmeroma težka in je zahtevala od tekmovalk tehnično znanje in solidno telesno vzdržljivost.

V teku na 12 km (moški) je startalo 25 tekmovalcev (po 5 iz vsake univerze). Poleg tekem v konkurenci se je 11 tekačev iz Beograda in Zagreba pomerilo izven konkurence. Rezultati so naslednji:

Ženske: 1. Iteva (Skoplje) 36:41 min. 2. Mrkušič (Zgb) 37:42. 3. Tašker (Lj) 38:14. **Moški:** 1. Marinkovič (Bgd) 1:05.6. 2. Šušteršič (Zgb) 1:07.2. 3. Kotnik (Zgb) 1:09.3 min.

V moštvenem vrstnem redu vodi po prvem dnevu Zagreb pred Ljubljano, Beogradom, Skopljem in Sarajevom.

Tekmovanje se nadaljuje.

Tudi gozdni in lesno industrijski delavci tekmujejo

Sindikalno športno društvo »Gozdar«, ki združuje v fizkulturnem udejstvovanju delavce in nameščence — fizkulturnike lesno industrijskega podjetja in Gozdnega gospodarstva Bled, je pred dnevi priredilo svojo prvo večjo smučarsko tekmovanje v pokljuških gozdovih. Nastopilo je 79 tekmovalcev in tekmovalk. Dopoldne so bili teki članov na 7 km. Med 17 udeleženci je zmagal Janez Kajdiž v času 30:45 pred Kraljem. Članice so tekmovale na 3 km dolgi progi, kjer je zmagala Metka Palhartinger v času 19:20 min. Mladinski zmagovalec Rafko Soklič (GAP Bled) je za isto progo potreboval 15:43 min.

Popoldne so bile tekme v veleslalomu na 1200 m dolgi progi. Pri članih je zmagal Jože Mulej pred Kraljem, pri mladincih Blaž Pangerc, pri članicah pa ponovno Palhartinger.

Tekme so dokazale, da je tudi med gozdnim delavstvom veliko zanimanje za fizkulturno življenje. Čeprav društvo »Gozdar« obstoja šele pol leta, ima že lepe uspehe tudi pri gradnji fizkulturnih objektov, pri čemer opravljajo člani delo prostovoljno.

Lemešič namestnik sodnika na svetovnem prvenstvu

Na nedavnem posvetu komiteja FIF v Parizu, je komisija za pravila Mednarodne nogometne zveze določila seznam nogometnih sodnikov, ki bodo sodili tekme za svetovno prvenstvo. Jugoslovanskega sodnika Lea Lemešiča so določili za namestnika na listi evropskih sodnikov.

Telovadna akademija v Starem trgu

Marljivo telovadno društvo Snežnik v Sarem trgu pri Rakeku je v počastitev volitev priredilo telovadno akademijo. Nastopili so vsi oddelki pod vodstvom svojih voditeljev, članov profesorskega zbora tamkašnje nižje gimnazije. Med 14. izvedenimi točkami so ugajale najbolj skupinske vaje in vaje na krogih. Izvedbo posameznih točk je spremljala na klavirju Marta Jenkova.

Drobne zanimivosti

V tekmovanju za odbojkaški pokal Jugoslavije, kjer sodelujejo tudi Enotnost, Kovinar in Polet (Maribor), je Enotnost v osmini finala v Zagrebu premagala Naprijeda 3:0. Presenečenje je napravil mariborski Kovinar z zmago nad Sarajevom 3:0, z enakim rezultatom pa je bil uspešen tudi Polet v tekmi z Graditeljem iz Beograda. Rezultati ostalih tekem: Spartak : Crvena zvezda 3:1, Železničar : Proleter 3:0, Partizan : Železničar (S) 3:0, Beograd : Goce Delčev 3:0.

ŠAH

MEDNARODNI TURNIR V MAR DEL PLATA

Gligorič in Trifunovič sta zmagala, Pirc pa remiziral

V nadaljevanju mednarodnega šahovskega turnirja v Mar del Plata (Argentina) je Gligorič premagal Maderno v 48 potezi. Dr. Trifunovič je v 22. potezi premagal Lukisa, medtem ko je Vasja Pirc z Eliskasesom dosegel neodločen rezultat.

* * *

Na turnirju za prvenstvo Varšave za leto 1949, ki je bil pred kratkim končan je zmagal Litmanowicz z 8 in pol točke od 11 možnih. Za njim: Szpalanski 8, Grynfeld, Czanovski itd. Na turnirju niso igrali Plater, Pytlakowski in še nekateri močnejši poljski mojstri.

Dvoboj Poljska:Nizozemska na 6 deskah se je končala z zmago Poljakov 4:2. Nizozemsko moštvo je nastopilo oslabljeno. Na prvi deski je igral van Scheltinga nato na Blanken, Kapsenberg itd.

»VODNIK«,
časopis za poljudno fizkulturo, številka 8—9—10, je izšel z naslednjo vsebino: Maršal Tito o našem športu, vadbene ure za mladince vaških telovadnih društev, osnovna šola za smučanje, o kristijanijah, priprave za tekme v smuku in slalomu, naši uspehi v St. Moritzu, enoten učni načrt za smučanje, metodika smučanja, mladinsko drsanje, telesna vaja kot izdelek in izvajanje, tehnika, slog in rekord v atletiki in plavalni šport v Sloveniji.

NOVICE in zanimivosti z vsega sveta

Britanski izvoz avtomobilov. V januarju leta 1950 je Britanija izvozila rekordno število avtomobilov in drugih vozil. Po poročilu združenja proizvajalcev in prodajalcev avtomobilov je bilo v januarju izvoženih 30.700 potniških avtomobilov in 10.300 drugih vozil. S tem je bil prekoračen dosedanji mesečni rekord za 2800 potniških avtomobilov in 100 drugih vozil.

Sovjetska zveza uvaža svinjske ščetine iz Kitajske. Po tujih časopisnih poročilih uvaža Sovjetska zveza v vedno večjih količinah iz LR Kitajske svinjske ščetine, ki so bile drugi najvažnejši vir dolarskih zaslužkov Kitajske. Samo v prvih 12 dneh meseca januarja je Sovjetska zveza uvozila iz LR Kitajske za 653.000 dolarjev svinjskih ščetin, kar je plačala z nekaterimi svojimi proizvodi. Po cenitvi listov bo lahko Sovjetska zveza te svinjske ščetine vsak čas spremenila v dolarje, saj se po tem predmetu občuti stalno pomanjkanje na svetovnem tržišču.

Danske plantaže v Portugalski Zahodni Afriki. Javna diskusija v danskem časopisju je odkrila, da se je Danska znašla pred trdim problemom preskrbe svoje živine. Zelo razvita živinoreja zahteva velik uvoz krmil, ki jih Danska sama pridela veliko premalo. Odkar se ne more več oskrbeti s sojo iz Mandžurije in delno iz ostale Kitajske, mora Danska kupovati koruzo v Argentini — za dolarske devize. Ker je sama v šterlinškem bloku, sprejema le funte za svoje izvozne artikle. Tako gredo vsi krediti iz Maršalovega plana v Argentino. Da bi se temu izognila, hkrati pa tudi otresla argentinskega diktiranja cen, vodijo Danci s portugalskimi kolonialnimi oblastmi že dlje časa razgovore o ustanovitvi velikih plantaž koruze v portugalski Zahodni Afriki. Ker Portugalska sama nikakor ni zmožna, da bi dvignila v svojih kolonijah gospodarstvo, je sveda takoj pristala na ta projekt. Kot pogoj je stavila le zgraditev prometnega omrežja. Projekt bo verjetno sprejet in se bo po ureditvi medsebojnih finančnih vprašanj pristopilo k uresničenju.

Obseg dolarskih zaslužkov, ki jih je LR Kitajska dobivala s tem, da je prodajala svinjske ščetine, ilustrira dejstvo, da so ZDA v letu 1949 kupile od Kitajske za 14 milijonov dolarjev tega blaga, v prejšnjem letu pa za 22 milijonov dolarjev.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Cene Kranjc. Uredništvo in uprava, Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 55-22 do 55-25, telefon uprave za ljubljanske naročnike 38-96, za naročnike izven Ljubljane 38-32, telefon oglasnega oddelka štev. 38-96. Tekoči račun pri Narodni banki, Ljubljana 6-90601-1. Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. — Poštnina plačana v gotovini. — Četrtletna naročnina 135 din, polletna 270 din, celoletna 540 din. — »Slovenski poročevalec« izhaja vsak dan razen ob nedeljah in praznikih.

Ilustracije Mikulaša Aleša 13

PEŠJANI

Alois Jirásek.

Kakšna igra sreče! Danes pojde v cerkev in on, ki se bo vračal s svojim stricem domov, jo bo pospremil prav do mesta. Hodi po veži gor in dol, čaka jo, da pride iz kamrice, v veži mu je prijetneje ko v ‚hiši' med moškimi, tako je premišljevalo razigrano dekle. Pesmico, ki jo je prej polglasno popevala sama pri sebi, je nehala peti, ko so se zunaj oglasili koraki. Zato je tem urneje dokončavala svoje opravljanje. Križem čez lepa, polna nedra je zavezala pisano ruto, boke pa prepasala z lepim pasom, na katerem so zeleneli uvezeni cvetovi in se med cvetjem lesketali in migotali ko bleščeča gladina studenca v temni zelenini drobni svetlinčki.

Manka se ni motila.

V veži je stal mladi Serlovský, lep ko naslikan, postaven in visok. Šel je nekaj kratov gor in dol, dokler ni obstal pri hišnih vratih, z obrazom obrnjen v vežo. Njegovi pogledi so bili prikovani na nizka, nepobarvana vrata, v katere so zgoraj bili vrezani trije križi. Ta vrata so ga vabila v izkušnjavo. Vleklo ga je nekaj, da bi potrkal nanje, da bi jih odprl. Mogoče je Manka že oblečena. Kako dolgo se napravlja! Zdaj bi lahko z njo spregovoril na samem, kakor si je že dolgo želel, kakor se je takega razgovora že dolgo veselil. Če se bo dolgo obiral, bo prišel kdo skozi vrata ali ga bodo poklicali v ‚hišo'. Napravil je znova nekaj nepotrpežljivih korakov po veži.

»Manka!« je poklical tiho. »Manka!« Senca so mu temno zardela. V tem se je zdrznil. Vrata so se nanagloma odprla in v njih je stala ona, ki jo je pravkar klical z glasom, polnim ognja, oblečena v nedeljsko obleko, sveža, mikavno zardela, z nasmehom na licih —

Zdelo se mu je, kakor da je vse okoli nje zasijalo.

»Že grem,« je dejala veselo.

»Le počakaj, kaj se ti mudi! V cerkev je še čas, midva pa bova tudi še utegnila priti domov —«

»Pa oni v ‚hiši' —« in je pogledala proti vratom, ki so vodila v ‚hišo'.

»Le pusti jih, ne bodo opazili. Počakaj!« je rekel proseče. »Kako zelo sem se veselil na ta čas!«

Ni ugovarjala, ostala je tam, samo kljuko nizkih vrat je pritegnila k sebi, da so se vrata zaprla. Tako je obstala pred njim.

Mladi Serlovský je upri goreče oči v zalo dekle, zamahnil z roko in vzkliknil živo in od srca:

»Že slišim, Manka, kako bodo klicali za tabo, ko pojdeš v cerkev: Svetá nebesa! Kako zalo dekle!«

Dekle se je zasmejalo.

»Kaj boš pri nas rožice sadil! Prihrani si jih za Pocinoviške.«

»Kar vidim, pa vidim. Oči mi vendar ne bodo lagale. Pa ti mi ne verjameš. Najbrž tudi ne, koliko kratov sem mislil nate —«

Ob teh besedah je dekle nehote povesila oči in, ko ga je spet pogledala, so ji oči žarele.

»Manka,« je nadaljeval fant, ki je stopil bliže k nji, »govorim samo resnico. Tudi ti mi povej resnico, da bom lahko mirno šel odtod. Imaš fanta?«

»Kako ti zna brskati po srcu in prigovarjati — ko župnik na prižnici,« je odgovorila veselo.

»Manka, bo kdo prišel, potem bo pa konec in ne bom slišal, kar bi rad, kar moram vedeti. Zato sem prišel k vam, Manka!« je vzkliknil živo in proseče.

Dekle se je smehljalo, kakor da bi ne hotelo razkriti srca, kakor da premišlja. Toda srce ji je toliko od veselja nad njegovimi besedami. In obenem ji je začenjalo postajati hudo za dobrega fanta; ko jo je še enkrat živo prosil za odgovor, mu je odgovorila z odločnim »ne«, s čimer je hotela povedati, da nima nobenega fanta, da njeno srce nikomur ni oddano. A ko je to izrekla, je zardela ko divji mak in povesila oči kakor brez moči, fant pa jo je v tem ves razigran prijel za roko. On se že nekaj časa ni zmenil za vrata, ki so vodila v ‚hišo'; tudi Manka je pozabila nanje in na ljudi, ki so sedeli tam v hiši.

Pa mlada človeka sta imela srečo. Nihče ni prišel ven.

Oni v hiši se tudi niso zmenili za to, da mladih ljudi ni z njimi. Toda v tej veliki sobi, preprosti in brez okrasja, ni bilo tako veselo in jasno kakor onima mladima zunaj v veži. Sedeli so tu sami moški, starejši in stari, mračni in resni zaradi svojega značaja in zaradi pogovora, ki so ga imeli med seboj. Tu je bil Matěj Přibek brez suknje, v samih hlačah in v brezrokavniku; poleg gospodarja njegov bratranec Pajdar iz Pocinovic, plečat in visok Chod, ki niti s svojo postavo niti s svojim obrazom ni skrival, da je Přibkove rodovine. Njemu nasproti je sedel postřekovski Psůtka, ki se je gredoč iz mesta s Pajdarjem mimogrede ustavil tu.

Vsi so sedeli na surovih stolih okoli ogromnega lipovega tnala, ki je, kar ljudje pomnijo, služilo pri Přibkovih za mizo. Ta naravna miza je stala tu že za deda Matěja Přibka, kakor je to trdil Matějev oče. Zdaj starec ni sedel pri kladi, ampak možem nasproti na klopi pri peči, ogrnjen z ovčjim kožuhom. Saj mu je bil že potreben, ker se v njegovih letih kri prečej shlajuje. Pomnil je namreč že lepo vrsto let; kako dolgo travo tlači, niti sam ni dobro vedel, toda računali so tako in gotovo ne preveč, da jih ima čez osemdeset. Pravil je, kako se dobro spominja tiste dolge vojne; fantiči, ki so se rodili, ko se je vojska začela, so morali še pod zastave, ker je trajala dobrih trideset let! Stari Přibek je pomnil tudi še staro chodsko slavo, ko so bili še svobodni, ko so imeli svoj grad in svojo staro pravdo, in je videl, kako so očetje še pod orožjem in pod svojo zastavo chajali v gozdove na mejah. To je bilo tiste čase, ko se je tista velika vojska začela. Takrat je njegov oče nesel chodsko zastavo, kar je od davnih časov bila pravica Přibkov.

Stari Přibek je rad pripovedoval in razkladal, kako so delali zaseke, kako so možje iz vsake vasi po številkah hodili za štiri in dvajset ur v gozd v službo, kako so s seboj jemali kruh in suho meso, kako je on sam tedaj, takle petnajstletni postržek, pobegnil z doma v gozd k zasekam med može in kako je tam z njimi prebil dneve in noči ob ognjih. To so bili časi, koliko se je tega spremenilo! Kaj je vse videl in dočakal in kaj vse bo še dočakal! Zdaj je pravkar poslušal čudne novice, ki so napovedovale nekak vihar. Postřekovski Psůtka in sestrin »fant« Pajdar iz Pocinovic sta namreč pripovedovala, da je gosposka brskala po vseh chodskih vaseh, da bi iztaknila stare pisane majestate in da so tudi Syko včeraj poklicali v Trhanov na grad in ga trdo pestili kakor povsod, naj pove za tiste stare papirje.